№ 79 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 19 ԱՊՐԻԼԻ

1911
ԵՐԵՍՈՒՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 19 ԱՊՐԻԼԻ № 79

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rèdaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Բաժանորդութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՄՇԱԿ
(39-ՐԴ ՏԱՐԻ)
Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ". TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".

Մայիսի 1-ից մինչեւ տարվայ վերջը 7 րուբլի:

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ:

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Էջմիածնի Գէորգեան Հոգեւ. Ճեմարանի Վարչութիւնը

յայտարարում է, որ քննութիւն տուող դրսեցիների (էքստերների) խնդիրները ընդունվելու են մինչև առաջիկայ մայիսի 1-ը և նոյն օրից սկսվելու են քննութիւնները:

առ. 372. 1—1

Ապրիլի 21-ին, հինգշաբթի, երեկոյեան ժամը 8-ին, Կայս. Կովկ. Գիւղատնտեսական Ընկ. դահլիճում կայանալու է

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ.

Օրակարգի հարցերն են.
ա) Ընտանի անասունների կերակրելու փորձերը՝ կատարված Վարանցովկա գիւղում: Զեկուցումն Խ. Երիցեանի
բ) Համառուսական գիւղատնտեսական համագումարը: Զեկուցումն Ա. Քալանթարի:
գ) Գիւղական դպրոցի դերը անասնապահութեան բարելաւման հարցում: Զեկուցումն Ա. Քալանթարի
դ) Ընթացիկ հարցեր:

(Ն. Հ.) առ. 381. 2—1

ԲԺԻՇԿ
Ռ. Ս. ԴԱՒԹԵԱՆՑ
Ներքին եւ չղային հիւանդութիւնների
Ընդունելութիւնը (ցերեկվայ ժամը 12—1.
ամեն օր (երեկոյեան ժամը 5—7.
Հասցէն՝ Կօչուբէեվսկայա փող. № 22.
Նիկոլաեւսկի փողոցից՝ № 44 տան անկիւն:
(ա. օ.) առ. 343. 100—7

ДЕШЕВО
ОБОИ
ФАБР. СКЛАДЪ
МАНГИКІАНА
ПУШКИНСКАЯ №7.
(Կ.Ն.Ն.) առ. 283. 50—10

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
(ОБОИ)
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼ
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ
Բաժանմունքը Թիֆլիսում, Գօլ. պր. 21, տուն Արտեմեան. Ընկ., տելեֆոն № 355.
Պահեստում միշտ կան մեծ բազմակողմեամբ բոլոր պաստառներ ամենավերջին ոճերով
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԳՆԵՐՈՎ
8 կոպ. սկսած մինչև 6 ր. իւրաքանչիւր րուլօն:
Ունի պահեստներ Ռուսաստանի գլխաւոր քաղաքներում:
ՆՄՈՒՇՆԵՐԸ ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ ԵՆ ՁՐԻ:
(Ն. Զ.) առ. 207. 50—12

Սիստեմատիկ կերպով Օդոլի ամենօրեայ գործածութիւնը ատամների և բերանի խոռոչի ամենալաւ խնամքն է:

առ. (M.74170/74189) 236. 1—1

ՇԵՂՈՒՄՆԵՐ ԾՐԱԳՐԻՑ

Կ. Պօլսի մեր Թղթակիցը արձանագրել էր, որ երիտասարդ-Թիւրքերի շրջաններում նկատվում են դէպի աջ թեքվելու զունաւոր արտայայտութիւններ և որ Թիւրք տարրը սկսում է ցոյց տալ ազգամոլական ուժեղ հակումներ, որոնք հակասում են փոխադարձութեան և համերաշխութեան գաղափարին:

Երիտասարդ-Թիւրքերի սխալ քայլեր անելը, անշուշտ, ցաւ կը պատճառի օսմանեան ժողովրդի խոշոր բարեկամներին, որովհետև վերջին երեք տարիներում ժողովուրդը վստահացել էր երիտասարդ-Թիւրքերի խելամտութեանը և այն հաստատակամութեան, որով նրանք առաջ էին տանում իրանց ծրագիրը նախկին բռնաւոր պետութեան մէջ: Ճիշդ է՝ թերութիւններ կային այդ գործունէութեան մէջ, բայց նրանք համեմատաբար այնքան խոշոր և համատարած չէին, որ կորչէր կուսակցութեան հեղինակութիւնը և վարկաբեկվէր նրա անունը:

Երիտասարդ-Թիւրքերի պատմական խոշոր ծառայութիւնը, որ նրանք մատուցին՝ իրանց ժողովրդին, [illegible] երախտագիտութեան մեծ զգացմունք Թիւրքիայի բազմացեղ և բազմալեզու ժողովրդի մէջ դէպի անձնուէր և խելացի կուսակցութիւնը, բայց միևնոյն ժամանակ այդ զգացմունքի հետևանք գալը անդրադարձաբար բարոյական նոր պարտաւորութիւններ է դնում երիտասարդ-Թիւրքերի վրա, այն է՝ հաւատարիմ և հաստատ մնալ այն քաղաքական և հասարակական ծրագրին, որով հանդէս եկան նրանք համիդեան կանութեան դէմ և կործանելով հին ռէժիմը՝ հարթեցին ճանապարհ նոր օրէնսդրի և նոր հասարակական կենցաղավարութեան համար:

Այն մեծ զիջումները, որ կատարվում են երիտասարդ-Թիւրքերի կողմից հին ռէժիմի ներկայացուցիչների կամ նրանց գաղափարների օգտին, մտցնում են ժողովրդական ուղեղներում հիասթափութեան և դժգոհութեան սերմեր, որոնք կարող են արմատներ գցել և յանկարծակի բռնկումների առիթ դառնալ նորակազմ սահմանադրական երկրի մէջ:

Ցաւալի է, եթէ երիտասարդ-Թիւրքերի շարքերում սկսեն պակասել առաջադէմ կուլտուրական տարրերը և ուժեղանայ հին կարգերի հեղինակութիւնը:

Թիւրքիայի բարեկամները պէտք է իրանց կողմից միջոցներ ձեռք առնեն հասկացնելու երիտասարդ-Թիւրքիայի գործողներին, որ նրանք իրանց շեղումներով քայքայիչ ազդեցութիւն են անում նոր ռէժիմի վիճակի և արտայայտութեան վերաբերմամբ և միաժամանակ նուազեցնում կուսակցութեան հեղինակութիւնը:

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

16 ապրիլի

Պետերբուրգ.—Զինուորական մինիստր Սուխոմլինովը մեկնեց Հեռաւոր Արեւելք:

Բեռլին.—Կրօնպրինցը արեւելք կատարած ճանապարհորդութեան միջոցին կայսրից հրաւէր ստացաւ այցելել Պետերբուրգ վերադարձին: Այժմ կրօնպրինցը Կիոլ հետ մտադիր է Պետերբուրգ այցելել մայիսի սկիզբներին:

Սոֆիա.—«Утро» լրագիրը Պետր Թագաւորի Բուդապեշտ գնալու մտադրութիւնը յետաձգելու առիթով ասում է. «Սերբիական հասարակական կարծիքը, անկարող լինելով որսալ դիպլոմատիական նրբութիւնները, չը համաձայնեց Թագաւորի Ունգարիա գնալուն, որ մշտական թշնամութեան մէջ է Սերբիայի հետ: Սերբերը նախադասեցին, որպէսզի երկիրը վտանգի ենթարկվի, քան կոմպրոմիս համաձայնել Հաբսբուրգեան դինաստիայի հետ: Միւս կողմից Պաշիչը, որ բոլոր երեսներին նոյնպէս դէմ է այցելութեան, չը պաշտպանեց Միլովանովիչի քայլերը»:

Լոնդոն.—Գիլդհոլլում բազմամարդ ժողովում բանաձև ընդունվեց Անգլիայի և Ամերիկայի միջև միջնորդ դատարան հաստատելու օգտին: Հռետորների թւում էին Ասկվիտը և Բալֆուրը:

Ապրիլի 16-ին ծով իջեցրին ամենամեծ յածանաւ «Պրինցէս-Րօեալը», որի տարողութիւնն է 22,000 տօնն:

Սոֆիա.—Բուլղարական ֆէմինիստականների կոնգրէսը որոշեց դիմել մեծ ազգային ժողովին մի ուղերձով՝ ընդունելու կանանց քաղաքական իրաւունքները:

Էրզրում.—Կալանաւորվեցին մի քանի հոգի, մեղադրվելով հանրապետութեան դէմ դաւադրութիւն կազմելու մէջ:

Մէկսիկա.—Խուարէզի շրջակայքը մեկնեց կառավարութեան անդամը՝ ապստամբների հետ խաղաղ բանակցութիւններ վարելու յանձնարարութեամբ:

Հռոմ.—Կազմակերպվեց իտալական-ռումինական կոմիտէ՝ աւելի սերտ յարաբերութիւններ ստեղծելու երկու երկրների միջև:

Տուրին.—Հանդիսաւոր կերպով բացվեց միջազգային արդիւնաբերական ցուցահանդէսը թագաւորական զոյգի, մինիստրների, դիպլոմատիական մարմնի ներկայութեամբ:

Տուլօն.—Եկաւ Նախագահ Ֆալիէրը:

17 ապրիլի

Պարիզ.—Եկաւ Ֆալիէրը:

Մոսկվա.—Նիկոլայեվեան պալատի պատի վրա՝ իշխանութեան, քաղաքի, զինուորա-կրթական հաստատութիւնների ներկայացուցիչների ներկայութեամբ՝ հանդիսաւորապէս խփվեց տախտակ մակագրութեամբ. «Ազատարար-Կայսր Աղեքսանդրը Նիկոլայեվիչ ծնվել է այս պալատում 1818 թ. ապրիլի 17-ին»:

Բելգրադ.—Մինիստր-Նախագահը լիազօրութիւն տուեց «Կոր. Բիւրօյի» Թղթակցին հրատարակել այն յայտարարութիւնը, որի մէջ ասված է թէ՝ Թագաւորի ընդունելութեան յետաձգումը կառավարութիւնը ցաւակցութեամբ է լսում. տեսակցութիւնը տեղի կունենայ աշնանը: Պէտք է հերքվեն այն մտացածին տեղեկութիւնները, իբր յետաձգելու պատճառները այլ են եղել, կամ թէ այն տարաձայնութիւնն է, որ գոյութիւն ունի սերբիական կառավարութեան շրջաններում արտաքին քաղաքականութեան հարցերում: Տեսակցութեան յետաձգումը մինիստրական ճգնաժամ առաջ չի բերի:

Թաւրիզ.—Գեներալ-Նահանգապետի հետ ունեցած թիւրիմացութեան պատճառով Ատրպատականի զօրքերի հրամանատար Աման-Ուլլի Միրզան հրաժարական տուեց:

(Լրագիրներից)

Պետերբուրգ.—Ապրիլի 11-ին ֆինանսների մինիստր ստատս-սեկրետար Վ. Ն. Կոկովցեվը մեկնեց արտասահման:

Ֆինանսական շրջաններում այդ ճանապարհորդութեան հետ միասին լուրեր տարածվեցին նոր ֆինանսական խոշոր ծրագիրների մասին: Ֆինանսների մինիստրութեանը շատ մօտ կանգնած մարդկանցից մէկը յայտնեց «Р. Сл.»-ի Թղթակցին, որ այդ լուրերը միանգամայն անհիմն են. Կոկովցեվը մեկնել է, նրա ասելով, միմիայն նրա համար, որպէս զի մի փոքր հանգստանայ:

Պետերբուրգ.—Տեղիս դիպլոմատիական շրջաններում չափազանց աննպաստ տպաւորութիւն գործեց այն տեղեկութիւնը, որ անգլիական թագաւորական պալատը դիպլոմատիական ճանապարհով տեղեկացրեց Բելգրադի կաբինետին, թէ անհնարին է Պետր Թագաւորի կամեցած այցելութիւնը Լոնդոն:

Մերժման շարժառիթն այն հանգամանքն է ծառայում, որ անգլիական կառավարութիւնը դժգոհ է այն բանից, որ սերբիական կառավարութիւնը մինչև այսօր չէ հեռացրել զօրքից Աղեքսանդր Թագաւորի և Դրագա Թագուհու մարդասպաններին:

Պետերբուրգում [illegible], որ այդ անհաճելի միջադէպը առաջ կը բերէ մերձեցում Սերբիայի և Աւստրո-Ունգարիայի միջև, եւ առաւել, որ Ֆրանց-Յովսէփ կայսրը սիրալիրութեամբ համաձայնել է, որպէս զի Պետր Թագաւորը այցելէ Վիեննա:

Դիպլոմատիական շրջաններում խօսում են, որ Պետրը՝ կարող է պատահել՝ Պետերբուրգ կը գայ գարնանը:

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

16 ապրիլի

Պէկին.—Պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն, յեղափոխականները Կանտոնում յարձակվել են փոխարքայի դիւանատան վրա: Յարձակումը յետ են մղել զօրքերը: Կան շատ սպանվածներ: Այսօր լոյս տեսած հրովարտակով հաւանութիւն է տրվում յուղմունքները շտապով զսպելուն: Կատարվում է խիստ քննութիւն:

Բեռլին.—«Դոյտշէ-Կաբել-Գրամմ-Գեզ.»-ին հեռագրում են Կանտոնից. «Եւրոպական թաղը Շամիէն գետի ափին պաշտպանում են չորս ֆրանսիական և անգլիական մարտանաւեր: Չինական քաղաքի դարպասները, որի մէջ անդադար կռիւ է տեղի ունենում, փակ են: Զօրքի մի մասը զինաթափ է եղած, որովհետև միացել է յեղափոխականներին»:

Մուկդէն.—Կոնֆերենցիայի վերջում երևաց, որ Չինաստանը աշխատում է թոյլ չը տալ ընդունել ընդհանուր բնաւորութեան բանաձևեր: Պատգամաւորները մասնաժողովների և կոնֆերենցիայի նիստերի մէջ լուրջ առաջարկութիւններ անելու փորձերի ժամանակ հանդիպեցին չինացիների դիմադրութեան: Չինացիները յայտնեցին, որ ընդունելի են սոսկ ժանտախտի մասին արվող գործնական առաջարկները: Անգլիան և Ամերիկան նրան պաշտպանեցին, մնացածները աշխատեցին ընդլայնել ծրագիրը, ըստ որում առանձնապէս պաշտպանում էին իրանց դրութիւնը Ճապոնիան և Ռուսաստանը: Բոլոր օտարազգի պատգամաւորների կարծիքով, կոնֆերենցիան կը զրկվի գործնական նշանակութիւնից, որովհետև նրա առաջադրած միջոցները Չինաստանը չի ընդունի:

Չինական առևտրական ընկերութիւնը, քաղաքացիները, ժուռնալիստների միութիւնը պատգամաւորների պատւին ճաշ տուին, որին ռուս առևտրականները հրաւիրված չէին: Այդ պատճառով հիւպատոս Կոլոկոլովը հեռացաւ ժողովից, ներսն չը նստելով: Երեկոյեան պատգամաւորները մեկնեցին Պէկին՝ ներկայանալու պետական խնամակալին:

Բոլոր հիւպատոսների և Գուչկովի ներկայութեամբ հանդիսաւորապէս փակվեց կոնֆերենցիան: Գեներալ-նահանգապետ Սիլիանը չինական կառավարութեան կողմից շնորհակալութիւն յայտնեց կոնֆերենցիային: Հոլլանդիայի ներկայացուցիչը պատասխանեց մի ճառով և յանձնեց կոնֆերենցիայի արձանագրութիւնները: Շնորհաւորանքներ ստացվեցին վայսրոյից և զանազան նահանգապետներից: Խստագոյնս արգելված է հրատարակել կոնֆերենցիայի բանաձևերը, որովհետև չինացիները չեն կամենում, որպէսզի կոնֆերենցիայի առաջադրած միջոցների մասին տեղեկանան Եւրոպայում այն դէպքում, եթէ այդ միջոցները չընդունվեն կառավարութիւնից: Կոնֆերենցիայի ընդունած բանաձևերի թիւն է 11:

17 ապրիլի

Վաշինգտոն.—«Վիլմինգտոն» նաւը մեկնեց Հոնգկոնգից Կանտոն՝ ամերիկահպատակներին պաշտպանելու համար:

(Լրագիրներից)

Ռուսաց զինուորական մինիստր Սուխոմլինովը մեկնեց Հեռաւոր Արևելք:

Նրա մեկնելու նպատակն է՝ ծանօթանալ ինչպէս Հեռաւոր Արևելքի իբրև ընդհանուր վիճակի, այնպէս և ռուսական զինուորական ույժերի դրութեան հետ:

Մինիստրի ճանապարհորդութիւնը կը [illegible]:

Բեռլին.—Զինուորական մինիստր Սուխոմլինովի Հեռաւոր Արևելք գնալուն այստեղ մեծ հետաքրքրութիւն են ցոյց տալիս:

Ճանապարհորդութեանը տալիս են քաղաքական կարևոր նշանակութիւն և կապում են Հեռաւոր Արևելքի դէպքերի հետ: Այստեղ համոզված են, որ Ռուսաստանի և Չինաստանի ընդհարումն անխուսափելի է:

ՄԱՐՕԿԿՕՅԻ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

16 ապրիլի

Լոնդոն.—Րէյտէրը հաղորդում է, որ դիպլոմատիական շրջաններում կարծում են, թէ ներկայ ապստամբութիւնը ամենալուրջն է Մարօկկօյում, որովհետև մասնակից են նաև օտարազգիներին թշնամի տարրերը: Այստեղ հաւատում են Ֆրանսիայի յայտարարութեանը, թէ դէպի Ֆէց արշաւանքի կը ձեռնարկվի սոսկ այն դէպքում, եթէ այդ կը պահանջէ օտարազգիների դրութիւնը, ըստ որում [illegible] չեն մնալու: Լաւատեղեակ խաւերում ենթադրում են, թէ Ֆրանսիան աշխատում է չանցնել Ալժէզիրասի արձանագրութիւններով որոշված իրաւունքներից: Կարծում են, որ ներկայ դրութեան ժամանակ առիթ չը կայ բարդութիւնների:

Պարիզ.—Րաբատից հաղորդում են, որ Բուրեգրէկ գետի վրայով երթևեկութիւնը» անարգել է: Շրջանը հանգիստ է:

Մարսէյլ.—Գաղթային զօրքերից 600 մարդ մեկնեցին Կազաբլանկ:

Տանժէր.—Ապրիլի 9-ին Ֆէց մտան 1,500 ձիաւորներ Ցագի շրջանից՝ սուլթանին օգնելու համար:

17 ապրիլի

Բեռլին.—«Նորդ-Դոյտշէ-Ալգ.-Ցայտունգը գրում է. «Չէ կարելի դատապարտել Ֆրանսիային օֆիցերների կեանքի ապահովութեան առիթով Մարօկկօյում միջոցներ ձեռք առնելուն համար: Պէտք է յուսալ, որ Ֆրանսիան կը գործէ իր ծրագրի սահմաններում, որոնցից դուրս գալը կը նշանակէ խախտումն Ալժէզիրասի արձանագրութիւնների և գուցէ առաջ բերէ չը նախատեսված բարդութիւններ: Սակայն, Ֆրանսիայի ձեռք առած զգուշութիւնը նկատի առած, հիմք չը կայ բարդութիւններ սպասել: Այդօրինակ է արտասահմանեան մամուլի օրգանների հայեացքը»:

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

16 ապրիլի

Կ. Պօլիս.—Ուսկիւբից հաղորդում

են, որ բուլղարական մի հրոսակախումբ Կումանովոյի շրջանում յարձակուել է սահմանապահ խմբերի զինուորական մթերքները։

Վալուֆների մինիստրը հրաժարական տուեց։

Եմէնից հաղորդում են, որ Եզգի զօրագունդը Թուլացել է արաբների յարձակումներից։ Սպանուել են 2 գնդապետ, 13 օֆիցեր, վիրաւորուել են 43 օֆիցեր և բազմաթիւ զինուորներ։ Հրամանատարը խնդրում է անմիջապէս օգնութիւն ուղարկել։

—

Անտիվարի.— Էսհէմ-փաշան, Սէլցի մօտերը երէկ մի կռւի մէջ կորցնելով մի քանի հարիւր սպանվածների և վիրաւորների, նահանջեց դէպի Գուսինիա։

Իփէկում և Դիակովայում խռովութիւններ են Իսա Բոլէտինացի գալստեան պատճառով։

—

Հռոմ.— Կլերական «Կորիէրէ դ'Իտալիա» հերքում է այն տեղեկութիւնը, թէ իբր պապը դիմել է Ալբանիայի եպիսկոպոսներին մի նամակով, որով առաջարկում է յետ պահել ալբանացիներին ապստամբութեանը մասնակցելուց և յորդորում է նրանց՝ հնազանդվել օրէնքներին։

—

Աթէնք.— Յունական կառավարութիւնը մեծ պետութիւններին նօտա ուղարկեց Թիւրքիայում կատարվող յունական ապրանքների բոյկօտի մասին և խնդրում է միջամտել։ Այդ առիթով մեծ պետութիւնների կաբինէտների միջև կատարվում է մտքերի փոխանակութիւն։

—

17 ապրիլի

Հռոմ.—«Կորիէրէ դ'Իտալիա» յայտնում է, թէ այն տեղեկութիւնը, որ Բ. Դուռը յանձնարարել է հայոց պատրիարքին պատրաստել հիմնարկութիւն թիւրքական դիպլոմատիական ներկայացուցչութեան սրբազան աթոռին կից, անհիմն է։

—

(Լրագիրներից)

[illegible] փէկի և Դեակովայի վիլայէթների մահմէդական ազգաբնակութեան մէջ բռնկուել է շարժում։ Ալբանացիները կատաղութեամբ յարձակումներ են գործում Թիւրքաց զօրքերի վրա։ Անիշխանութիւնը սաստկանում է։ Առ հասարակ ապստամբները ցոյց են տալիս տենդային գործունէութիւն։ Տուրղութ փաշան սպասում է զինուորական մինիստրի հրահանգներին. Դրութիւնը շատ լուրջ է։

ԼՈՒՐԵՐ ԹԻՒՐՔԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԻՑ

◆ Բաղէշի առաջն. փոխանորդը կը գրէ մարտ 1 Թուականով պատրիարքարան, թէ կուսակալ Հաքքը բէյի ժամանմամբ կը յուսային բանակալութեան բեկորներուն գործած աւերումներուն վերջ մը տրուիլը տեսնել։ Դժբաղդաբար այս յոյսերն ի դերև ելած են։ Ոճրագործութիւնները կը շարունակուին ներքին գաւառներու մէջ, ուր պաշտօնեաները դեռ չեն ձգած կաշառակերութիւնը։ Փետր. 8-ին Խիզանի Մամաադ գաւառի Շէն-ազրեր գիւղացի Պետրոս Շախանեան, Յակոբ Սահակեան, Թամօ Յարութիւնեան և Մրզա գիւղացի կրօնափոխ Յովհան Սղերդէն վերադարձին Սինան կոչուած տեղը Դահար ազայի որդի Մաարայի և ընկերներուն կողմէ սպաննուած են։ Թէև ոճրագործները կը հետապնդուին, սակայն ոևէ գործնական քայլ չէ առնուած այս վիճակին վերջ մը տալու համար։ Առաջնորդարանը, յայտնելով թէ իր դիմումները կառավարութեան մօտ՝ գրեթէ անլսելի են, կարգադրութիւն մը կը խնդրէ։

◆ Աղթամարէն տէր-Եղնիկ վարդ. կը գրէ պատրիարքարան, թէ Խիզանի, Սպակերտի և Կարկառի ժողովրդեան վիճակը շատ անտանելի է՝ քիւրդ բէյերուն ճնշումներուն պատճառաւ։ Սահմանադրութիւնը դեռ իր լոյսը չէ սփռած այդ վայրերուն վրայ, և Բիթլիսի կուսակալին եղած բողոքներն ալ անհետևանք մնացած են. Մարմրցանքի եկեղեցիները քայքայուած են։ Ապարանի ս. Խաչ վանքը գրաւած է Թահիր աղա և շտեմարան ըրած. իսկ ժամատունն ալ քիւրդերու բնակավայր եղած է։ Թահիր աղա, որ բանտարկուած էր, հիմա ազատ արձակուած ըլլալով՝ նոր փորձանքներ բանալ սկսած է հայ ժողովրդեան գլխուն։ Խիզանի շէյխը բռնութեամբ, կեղծ Թափուներով և դաւերով ամեն միջոց ի գործ դրած է հայոց հողերը գրաւելով զանոնք գաղթել տալու համար։ Թահիր աղա սպառնացած է վերջապէս առաջն. փոխանորդ տէր-Աբրահամ քահանայ, որպէսզի հեռանայ։ Իսկ չորս-հինգ գիւղերու հոգևոր այցելու տէր-Յովհաննէս եղած սպառնալիքներուն պատճառաւ կրօնական պարտականութիւն չի կատարեր։ Տէր-Եղնիկ վարդ. կարգադրութիւն մը կը խնդրէ։

◆ Մանազկերտ բերդէ կարգ մը հայեր կը գրեն պատրիարքարան, թէ տեղւոյն ս. Գէորգ եկեղեցին քանդուած է քիւրդերուն կողմէ՝ մզկիթ շինուելու համար։ Կառավարութիւնը նկատի չէ առած հայոց ձեռքը գտնուած վաւերաթղթերն ու բողոքները և շատ մը հողեր ալ յանձնած է խալամ գաղթականներուն։

◆ Խամ ժողովոյ վերջին նիստերէն մէկուն մէջ մասնաւոր խորհրդակցութեան առարկայ եղաւ Հասան-Բէյլիի եկեղեցւոյն քանդման խնդիրը, որ ոչ միայն հայոց, այլ և օտարներուն վրայ աննպաստ տպաւորութիւն ըրած է։ Նախագահ Ս.-ն այս խնդրոյն վերաբերեալ պատրիարքարանին մէջ գտնուած թղթակցութեանց իմաստը և վերջին օրերս եղած դիմումները ներկայացուց ժողովին. սակայն ժողովականաց տպաւորութիւնն այն եղաւ, որ սրբավայրի մը այսպիսի խուժանի ձեռքով քանդումը վիրաւորիչ հանգամանք ունի և ազգին նկատմամբ տեղական կառավարութեան բարեացակամութիւնը բացատրելու մեծ [illegible] մը չէ։ [illegible] կարծիքներ յայտնուեցան, որ նոր ձեռնարկ մը պէտք է ընել թէ պէտք է ազգային ժողովը նկատողութեան առնէ խնդիրը։ Ժողովը պէտք տեսաւ, որ տեղապահը դարձեալ դիմում ընէ ներքին գործոց մինիստրին՝ եկեղեցւոյն վերաշինութեան համար և սպասէ մինչոյն ատեն այս խնդրոյն համար կուսակալին հաղորդելիք տեղեկութեան ու առաջնորդական փոխանորդին մանրամասնութեանց, որպէսզի [illegible] կառավարութեան միտքը, եկեղեցին վերաշինելու մտադրութիւնն որքան զօրաւոր է, և, ինչպէս կըսուի, կուսակալ Ջէմալ բէյ, որ տակաւին առողջացած չէ բոլորովին, այս գործէն տեղեկութիւն ունի թէ ոչ։ Այս մանրամասնութեանց պէտք կայ, պատրիարքարանին դիմումներուն աւելի որոշ ձև մը տալու համար։ («Բիւզանդիոն»)

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

—

Մենք մի քանի անգամ առիթ ենք ունեցել խօսելու Միութեան մասին, որի գործունէութիւնը, զուտ բարեգործական և հեռու որևէ քաղաքական ու կուսակցական ձգտումներից, վերին աստիճանի արդիւնաւէտ է եղել հայ ժողովրդի համար։

Միութիւնը հիմնված է 1906 թ., Կահիրէում, իր գործունէութեան շրջանակի մէջ առել է ոչ թէ միայն Եգիպտոսի հայութիւնը, այլ և ամբողջ հայ ժողովուրդը Ասիայի մէջ, ունենալով հետևեալ հիմնական նպատակը. 1) Նպաստել ասիաբնակ հայ ժողովրդի մտաւոր և բարոյական զարգացմանը, 2) աշխատել բարւոքել նրա նիւթական և տնտեսական կացութիւնը, 3) քաջալերել այդ արդիւնքը առաջ բերելու ծառայող որևէ ձեռնարկ կամ հրատարակութիւն։

Ընկերութիւնը ճապէս մարդասիրական է և որևէ քաղաքական հանգամանք չունի, ինչպէս վկայել է և եգիպտական կառավարութիւնը։ Եւ շնորհիւ նրա այդ համազգային ու մարդասիրական բնաւորութեան՝ 4 տարվայ ընթացքում նա կարողացել է կազմել հիմնական դրամագլուխ 15,000 ոսկի (մօտ 150,000 րուբլի)։ Եւ ի նկատի ունենալով, որ համակրութիւնը դէպի Միութիւնը օրէցօր ծաւալվում է երկրագնդի բոլոր հայութեան մէջ, ոչ մի տարակոյս չը կայ, որ շատ մօտ ապագայում, մի քանի տարիներից յետոյ, նա կունենայ մի սոլիդ հիմնական դրամագլուխ, մանաւանդ որ գործին գլուխ են կանգնած այնպիսի վստահելի և հանրածանօթ անձինք, ինչպէս Պօղոս փաշա Նուպար, Եագուբ Արթին փաշա, Երուանդ Ագաթօն բէյ, Մ. Անդրոնիկեան, Վ. Մալէզեան, Առաքել բէյ Նուպար, Գրիգոր Եղիայեան, Կարապետ բէյ Շէբիտճեան, Մ. Մարկոսօֆ բէյ, որոնք հայթայթում են Միութեանը թէ նիւթական և թէ բարոյական օժանդակութիւն։

Միութիւնը ճիւղեր և անդամներ ունի ոչ միայն Եգիպտոսում, այլ և Թիւրքիայի, Ամերիկայի, Եւրոպայի, Հնդկաստանի և այլ տեղերի հայաբնակ քաղաքներում. այսպէս՝ օրինակ՝

Եգիպտոս	Անդամ
1) Կահիրէի	656
2) Ալեքսանդրիայի	119
Թիւրքիա	
3) Կ. Պոլսի	235
4) Իզմիրի	361
5) Մերսինի	50
6) Զմնաք-Քալէի	18
7) Բրուսայի	56
8) Սըվազի	34
9) Վանի	38
10) Դիարբէքիրի	71
11) Հալէպի	32
12) Բէյրութի	40
13) Մանիսայի	34
14) Իսքէնդէրունի	20
15) Բանդրմայի	25
Բուլղարիա	
16) Սոֆիայի	17
17) Ֆիլիպէի	18
Անգլիա	
18) Մանչեստրի	103
Ամերիկա	
19) Նիւ-Եօրկի	194
20) Բօսթօնի	169
21) Ուստրի	112
22) Ֆրեզնօյի	52
23) [illegible]	52
24) Պրովիդէնսի	49
25) Բրաքթընի	31
26) Իսթ-Քէմբրիջի	26
27) Բրիջուօթրի	20
28) Նիւ-Բրիթընի	20
29) Լէմինսթրի	8
Փրանսիա	
30) Պարիզի և Մարսէյլի	26
31) Հաբէշստան եւ Մասաուա	21
32) Հոլլանդական Հնդկաստանի	18

Այս ցուցակից երևում է, որ Միութիւնն ունի 32 ճիւղեր և 2643 անդամներ։

Միութիւնը օգնութիւն է հասցրել Թիւրքաց-Հայաստանի աղէտեալներին, կարօտեալներին, նպաստել է դպրոցներին, որբանոցներին, օժանդակել է նոր դպրոցների, որբանոցների կառուցման, օգնել է ազգային կրթական և լուսաւորական հաստատութիւններին, գաղթականներին և այլն։ Նա օգնել է նաև, ինչպէս գիտենք, Կովկասի հայ աղէտեալներին, իր միջոցներից մի որոշ գումար ուղարկելով հանգուցեալ Խրիմեան կաթողիկոսին՝ Նպաստամատոյց Յանձնաժողովին տալու համար։ Մի խօսքով, նա ձգտել է օգնութեան հասնել ամեն մի կարօտ հայի և հայկական հաստատութիւններին երկրագնդի զանազան տեղերում՝ առանց դաւանանքի խտրութեան։

Միութիւնը ձգտել է ունենալ ճիւղ և անդամներ նաև Կովկասում, ուր ապրում են բաւական մեծ թւով օսմանեան հպատակ հայեր և գաղթականներ, որոնք յաճախ օգնութեան կարօտ են լինում։ Այդ առիթով Միութիւնը նորերս դիմել է Հ. Առաքելեանին, հետևեալ գրութեամբ.

«Կահիրէ, 23 փետրուար, 1911

«Մեծայարգ տէր Հ. Առաքելեան.

«Թիֆլիս

«Բանից փորձ ըրինք ներկայացուցչութիւն մը ունենալ Ռուսաստանի և մասնաւորապէս Կովկասի մէջ, ի հարկին ստանալով կանխաւ պետական արտօնութիւն. ցաւալի է, որ մեր դիմումները ժխտական արդիւնք ունեցան, որովհետև այս հարցով լրջօրէն զբաղող ազգայիններու չհանդիպեցանք։

«Բայց նկատի առնելով, որ կարելի չէ երկար ատեն հեռու մնալ այդ շրջանակէն, ուր յուսալից ենք ձեռք բերել գործնական արդիւնք, տրուած ըլլալով մեր ռուսահայ եղբայրներուն մարդասիրական լայնախոհ զգացումները, և միւս կողմէն՝ Միութեանս ընդարձակ նպատակը, ձեզի կը դիմենք, խնդրելով որ ուսումնասիրեք այս պարագան և առաջին առթիւ մեզի հաղորդէք ձեր կարծիքն ու թելադրանքը։

«Յայտնի ըլլալով ձեր լրջամիտ ազգասիրութիւնը և դէպի Միութիւնն անկեղծ համակրանքը, տարակոյս չունինք, թէ պիտի աշխատիք նախաձեռնարկը ըլլալու Միութեանս ռուսահայ գործունէութեան, նախապէս ձեռք բերելով պետական արտօնութիւն, և այդ յոյսով կանխաւ կը յայտնենք ձեզի մեր անկեղծ շնորհակալիքը։

«Խորին յարգանքով՝ ի դիմաց Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդր. վարիչ ժողովի՝

«Ատենապետ՝ Պօղոս Նուպար

«Ատենադպիր՝ Վ. Մալէզեան»։

Ինչպէս տեղեկացանք, Հ. Առաքելեան մտադիր է շուտով Թոյլտուութիւն ստանալ և ժողով գումարել այդ խնդրի մասին խորհրդակցելու։ Վ. Հ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԽՐԱԽՈՒՍԵԼԻ ԱՌԱՋԱՐԿ

Մօտ օրերս մեծ հաճոյքով կարդացի վրացերէն «Ախալի Սաքմէ» (Նոր Գործ) լրագրի 25-րդ համարում Արտեմիուսի վերին աստիճանի խրախուսելի ու համակրելի առաջարկը, որով իր պատրաստակամութիւնն է յայտնում սովորեցնել ձրիաբար հայերէն լեզուն այն ինտելիգենտ վրացիներին, որոնք կը ցանկանան սովորել։

Շատ ճիշդ է Արտեմիուսի այն նկատողութիւնը, որ վրացի ինտելիգենտներն առհասարակ չը գիտեն հայերէնը, հետևապէս ծանօթ չեն հայ գրական ասպարէզում գործութիւն ունեցող ուղղութիւններին և ձգտումներին, ապա ուրեմն սխալ ու անցանկալի հասկացողութիւն ունեն, այն էլ ոչ լաւատեղեակ և տենդենցիօզ աղբիւրներից ստացած։ Եւ ահա, հէնց այս դժբաղդ անգիտութիւնն է գլխաւոր պատճառը, որով օգտվել են չարամտօրէն Ճավճավաձէները, Նիկոլաձէները, Ծերեթելիներն ու սրանց նմաններն՝ աշխատելով միշտ անտեղի ու անբարեխիղճ զրպարտութիւններ բարձել ընդհանրապէս հայութեան վրա ու այսպիսով մոլորեցնել վրացի ինտելիգենտ հասարակութեանը։

Թէև այն էլ պէտք է ասել, որ վրացի ընթերցողն այնքան էլ դատապարտելի չէ իմ կարծիքով, եթէ նա միամտաբար հաւատացել է անցեալներում ու ներկայումս էլ հաւատ է ընծայում այնպիսի հեղինակների գրուածքներին, որոնք գրական հռչակ են վաստակել իբր վիպագիր, բանաստեղծ ու հրապարակախօս վրաց գրական ասպարէզում. բայց և այնպէս՝ անքննադա... կուրօրէն հաւատալն էս ներելի չէ։

Անցածն անցել է յաւիտենապէս, բ... բաղդօրէն անմնաս, մնում է ապա... ու մանաւանդ ներկայիս մասին մտ... որով կարելի կը լինի բոլոր ծագելի... նաւակար դէպքերի ու գժտութիւնների առջն առնել։ Եւ սրա համար, գոնէ այժմ, ամենալաւ ու յարմար միջոցն է ի... լեզուն գիտենալ, ինչպէս որ առաջարկ... Արտեմիուսը և, ի միջի այլոց, ... տեսելը. «Բացի այս բոլորից, խի... բեռ է, որ վրացի և հայ մտաւորակ... գիտենան իրար լեզուն, որովհետև ... ամենալաւ միջոցը միմեանց մօտեն... համերաշխութիւն հաստատելու»։

Եթէ յիշողութիւնս չէ դաւաճանում, կարծում եմ շատ մօտաւոր անցեալում սխեան դպրոցի սաներին աւանդւ... նաև վրացերէնը, որ, ցաւալի է ասել, բացվեց կարճատև միջոցից յետոյ. չը... տեմ ինչու—միջոցների սղութեան թէ... վրացերէն գիտցողի պակասութեան պ... ճառով։

Դառնալով բուն խնդրին, հիմնով... հաստատօրէն համոզված եմ, թէ Ա... միուսի տակաւին իր նախընթացը չ... ցող գովելի առաջարկը չի մնայ անուշ... և վրացի մտաւորականներից շատերը ... խատեն օգտվել լիառատ կերպով։

Անկեղծօրէն ցանկանում եմ կատա... աջողութիւն Արտեմիուսին իր օգտակ... գովելի ձեռնարկութեան մէջ։

Մկրտ. Նաւասարդեա...

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Անսովոր ձմեռվայ գործած աւեր

Կախ-աւան, 8 ապրիլ

Մի շաբաթ առաջ հրաշալի եղանակ է... ծառերը ծաղկեցին, բողբոջներ արձակեցի... գետինը ծածկվեց կանաչով, անասու... ները դաշտ դուրս եկան, վերադարձ... տարագնաց Թռչունները՝ ծիծեռնակ... բեակ և ուրիշներ, մի խօսքով խնկակ... գարուն էր։ Ներկայումս կատարեալ ձ... է. չորս օր է, ինչ արևի երես չենք տես... շարունակ անձրև է մաղմղում, որ ամենա... հաւանականութեամբ ձիւնի կը փոխ... փախան տարագնաց Թռչունները, վա... բանները նորից մխացին։ Տիրում է սա... սափելի Թանգութիւն. միս չը կայ, հա... ծախվում է 50 կ.—1 րուբլի, ձուն մէկը ... կ., իւղը 60—70 կ. ֆ., հացը 5 կ., ամեն... հասարակ պանիրը 20 կ. ձեռք չէ բերվ... Պատմում են որ կոտորվել են շրջակայք... ոչխարների շատ հոտեր, այլ և շատ ան... սուններ խոտի պակասութեան պատճառ...

Ա. Հ.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

—o—

Ըստ հայոց եկեղեցու կանոնների, աւա... դութիւնների, ոգու և այլն և այլն՝ կաթ... ղիկոսական ընտրելի կարող է լինել և ա... խարհական, և քահանայ։ Այս հարցի շուրջ... շատ պտտեցին. այս խմորը շատ ջուր տա... րաւ. ամեն մէկը իր տեսակէտից որքա... կարողացաւ՝ այնքան էլ հունձեց այդ խմոր... և իր Թխած հացը ընթերցողներին Թա... ա արաւ։ Մենք էլ պնորժակով կերանք վայելեցինք, այդ Թխուածքի համը տեսանք։ Սակայն հրապարակի վրա չերևացին այն հր... չակ ունեցող, հեղինակաւոր աշխարհական... րի և քահանաների անունները, ինչպէս կա... տարվեց երջանկայիշատակ Գէորգ IV կաթողիկոսի մահից յետոյ։ Ընթերցողները լրագրի միջոցով ծանօթանալով այդ հեղինակաւոր աշխարհական և քահանայ անունների հետ՝ մի որոշ գաղափար կը կազմէին, թէ նրանք որքան համապատասխան են աջ ու ձախ բազմանշան պահանջներին և թէ որքան արժանավայել կերպով կաթողիկոսական գահը ժառանգելու արժէքը ունեն։

Դրանով հարցախնդիր հասարակութիւնը

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՊՈԼՍՈՅ ԿԵԱՆՔԷՆ

—

Կ. Պոլիս, 28 մարտ

Ուրբաթ է։ Թիւրքերը կիրակիէն աւելի հանդիսական դարձուցին ուրբաթը։ Ամեն դրամատուն և պաշտօնական տուն և վարժարանները գոց են։ Սքանչելի ամառնային օր. եաուզեա շարժում։ Ղալաթիոյ կամուրջէն հազիւ կարելի է անցնիլ. բազմամբոխը խտացած է, ամեն կողմէն ներքին շոգենաւերը բանակներով ուղևորներ կառնեն ու կուտան, և ամեն շոգենաւ իբր նաւամատոյց կը գործածէ նոյն այդ Ղալաթիոյ մեծ կամուրջը. միակ միջոցը, որով բազմապատկուած է կամուրջի 10 փարան. կըսուի թէ օրուան մէջ երթևեկողներու բազմութենէն 300 օսմ. ոսկի կը գոյանայ. և անընդհատ 10 փարաները կանձրևեն կամուրջին երկու բերանը կանգնած չորս Թիւրքերու, որոնք իրենց ճերմակ հագուստով՝ մաքրձաքի գաղափարը կուտան. սահմանադրական Թիւրքը այդ դիլէնջիութենէն դեռ վազ չանցնիր...

Պոլիս երթևեկը շահագործուած է. տրամվայներն ալ տղրուկի պէս ժողովրդի դրամը կը ծծեն. անոնք աղտոտ, անկարգ են, սակայն կոնդուկտորները բաւական կիրթ։ Մէկ քայլ տեղ ընելու համար կը պահանջէն 60 փարա։ Մէկ քանի անգամ փորձուեցան գործածել աւտոմոբիլ հանրակառք, ժողովուրդը վախցաւ անկէ. ձախորդ դէպքեր պատահեցան. անգամ մը կամուրջին երկաթները կոտրեց և ծով ինկաւ. ուրիշ անգամ մը խանութի մը ապակիները կոտրելով ներս խոյացաւ։ Հոս Թիւրքիոյ ժողովուրդը դէպքերէն կահաբեկի. սարսափի կեանքը ապրելով՝ նոր սարսափներէն բնական է որ պիտի զգուշացուի։

* *

[illegible]

է, զոր շինել տուած է սուլթան Ահմէդ Ա. առաջին 1610-ին. վեց մինարէներ բազմանկիւնի՝ կը հսկեն անոր վրայ։ Ցատակագիծը յունական խաչի ձևով է. երկայնութիւնը 72 մետր, լայնքը՝ 64 մետր։ Բեմը նմանօրինակ Մէքքէի մէջ գտնուածին. անոր վրայէն Թագաւորը կարդացնել տուեր է Եէնիչէրիներու մահուան դատապարտութիւնը։ Երիտասարդ մօլլա մը քաղցրաժպիտ հրացումով ցոյց կուտայ հին Թանկագին, հաղուագիւտ յախճապակիներ, որոնք ծեփած են վերնայարկի որմերը. ամենէն տարօրինակը տեսնուած մէկ տեղին մարմարէ տախտակն էր, որ բեմին աջ կողմը պատին մէջ հիւսուած կը փայլէր. մօլլայի հաւատքին համեմատ, այդ քարին դպչողը սարըլըք հիւանդութենէն խլոյն կառողջանար, միայն թէ մօլլա մը պիտի կարդար հիւանդին վրայ։ Մզկիթին մէջ աչքի կը զարնեն հսկայ լայն չորս սիւները, և հազարաւոր կանթեղներ, որոնք յատակէն երկու մետր բարձրութեամբ կախուած են, և ամբողջ մզկիթը անսահման պարապութիւն մըն է. գեղեցիկ փափուկ գորգերու վրայ հինգ-վեց տարեկան տղեկներ կը վազվըռտեն, և ոչ ոք ձայն կը հանէ։ Անկիւն մը մօլլա մը երեսը պատին դարձուցած, ծունկերուն վրայ պառկած՝ Ղուրանը կը կարդայ. աւագ դրան քով գեղեցկադէմ մօլլա մը, Թէզբիհը (տէր-ողորմեա) ձեռքը կաղօթէ. ասդին-անդին կը գտնուին անկողիններ։ Ոչ մէկ հետաքրքրական նորութիւն. պատերը աննշան զարդերով նկարուած են. ընդհանուր ճարտարապետութիւնը զուարթ է, կամարները օժիվալ։ Մզկիթին ճարտարապետութեան էն գեղեցիկ մասերն արաբական են. մօլլան ցաւ ի սիրտ կըսէր, որ հիմա հաւատացեալներու Թիւը պակսեր է, շատ աղօթող չկայ։ Այս մզկիթէն կը մեկնին Մէքքէ ուխտի գացող Թիւրքերը։

* *

Աթ-Մէյդանի մէջ ահաւոր սոսկում մը կը զգաս, մտածելով դարերու մաշող ու քանդող անգութ աւերներուն վրայ։ Ու պահ մը կարծես մոռցած ես անցեալին պատմական փառքերը. ամեն պարծանքի կը յաջորդէ ուրեմն գերեզմանական անէացում մը. երեք հին կոթողներ քեզ կը յիշեցնեն, որ կոխած հողդ ունեցեր է անցեալ մը. պահ մը մոռնալու ես նաև Սուլթան-Ահմեդի մզկիթը. անոր ալ գրաւած ընդարձակ երկիրը մասն կը կազմէր Աթ-Մէյդանին. հին դարերը տեսեր են այդ միջավայրի պերճազեղ կեանքը. աւերակ ազատ կրպակներու տեղ՝ ժամանակին ծիծաղկոտ արևուն տակ կը շողար քառանկիւն սիւներու վրայ օթեակը կայսերական, ուսկից ծիրաշաւը կը դիտէին կայսրն և արքունականները. անոր աշտարակին վրայ երբեմն կը գտնուէին այն բրոնզէ ձիերն, որոնք հիմա Վենետիկի ս. Մարկոս եկեղեցին բարձունքէն կը դիտեն Վենետիկի զուարթ ժողովուրդը։

Աթ-Մէյդանին կը յիշեցնէր Հռոմի Չիրգուս Մաքսիմուսը, անոր պէս հոյակապ գեղաքանդակ շէնք մըն էր. 40 մարմարէ աստիճաններու վրայ կը դիզուէր հանդիսական ժողովուրդը։ Էն բարձր աստիճանէն վեր կը սկսէին գեղարուեստական արձաններու և սիւներու շարքերն։ Այդ կրկէսը զարդարուած էր Լիսիբէն բերուած Հրքիւլի արձանով, գեղարուեստի գլուխ-գործոցներ գազաններու արձաններ, Առատութեան և Սովի ու Ադամ և Եւայի արձաններ սքանչելի զարդեր էին, որոնց հետքը չկայ հիմա։ Կրկէսը կառնէր 100,000 հանդիսականներ։ Տարին երկու անգամ շքեղ տօներ կը կատարուէին հոն. ամեն մէկ հանդէսին մէկ միլիոն ֆրանկէն աւելի ծախք կերթար։

Թիւրքը հիմնայատակ կը կործանէ այս հրաշակերտը, մարմարները կը գործածուին մզկիթներու և պալատներու շէնքերուն. ֆանատիկութիւնը արձանները կը ջախջախէ, պղինձէ յարգի գործերը կը հալեցնէ։

Սեւերոս կայսրը և նոյնպէս Կոստանտինոս ամենամեծ խնամքով կը կանգնեն ու կը զարդարեն Աթ-Մէյդանի իպպոդրոմոսը՝ ձիարձակարանը. հին վեհապետները հանրութեան զուարճութեան նախանձախնդիր էին. բայց ժամանակը հնութեան էն մեծ հալածողն է. գեղանի շէնքերը ժամանակին կանգուն էին Հռոմի և Աթէնքի մէջ, հիմա անոնց միայն աւերակները ցոյց կուտան։ Ե.

կը կարողանար գոնէ հասկանալ առաջարկողների, ըստ թեկնածուի, հոգեբանութիւնը և ըստ այնմ իր անկաշառ խղճի և ազատ մտքի թելադրութեան հետևից կը գնար։ Այդ բանը չեղաւ. մէջտեղը մնաց միայն լուռ ժամանակի վաճառումը։

Մեզ թւում է թէ՝ թէ այսպէս և թէ այնպէս՝ կաթողիկոսացու պիտի որոնել հոգևորականների շրջանում. ուստի մեր լրագիրները, առանց ժամանակ կորցնելու, անմիջապէս պիտի զբաղվեն այդ հարցով թեկնածուներ առաջարկելով, որ ժամանակի սուղ սահմանում կարելի լինի եղածներից արժանաւորագոյնը ընտրել։

Ցարդ լրագիրների էջերում երկու եպիսկոպոսներ տեղ գրաւեցին, այն էլ նրանց վարկաբեկ անելու տենչով. սակայն հետևանքը հակառակը եղաւ։ Դրանք Օրմանեան և Կարապետ սրբազաններն էին։ «Ձիք չարիք ուր չիցէ բարիք»։ Երկու սրբազանների թշնամիները նրանց մեծ ծառայութիւն մատուցին։ Հրապարակի վրա այժմ կանգնած են այդ երկու ականաւոր հոգևորականները, որոնց դէմ այլևս թէ լաւը և թէ վատը ասելու բան չէ մնացել։ Ժողովուրդը դրանց մասին արդէն իր որոշ համոզմունքը ունի կազմած։

Դրանց կողքին յիշվեց և Բագրատ Վարդազարեան վարդապետը։ Յիշվեց նաև տեղակալ սրբազան Սուրէնեանի անունը, բայց այդ առիթով լրագրութեան մէջ ոչ դրական և ոչ բացասական խօսք չեղաւ։

Անցողակի կերպով յիշվեցին և մի քանիսը, բայց աննկատելի մնացին։

Ովքեր են մնում դրանցից դուրս, որոնց անունները թագցնում են շահագրգիռ ժողովրդից, և ինչու։ Ժամ է արդէն ամեն մէկի անունը հրապարակի վրա դնելու և իւրաքանչիւրի անհատական յատկութիւնների մասին յայտնելու, որպէսզի թիւրիմացութիւնների առիթ չը մնայ և հասարակութեան, ժողովրդի առաջ՝ կանդիդատների նկարագիրները պարզվեն, որպէսզի հասարակութիւնը կարողանայ գիտակցաբար, հարազատ խղճով, խորին համոզմունքով և առանց տատանման կատարել պատուիրակների ընտրութիւնը։

Ժամանակը կարճ է, ուստի և գործի անհրաժեշտութիւնը պահանջում է, որ ժամավաճառութեամբ չը զբաղվելով՝ ուղղակի ամեն մի լրագիր վստահօրէն յայտնէ իր թեկնածուի անունը։ Ովքեր են այդ թագցնված անունները. մի՛ վախենաք, վստահ եղէք, քաջութիւն ունեցէք նրանց անունները յիշելու։ Հաւատացած եղէք, որ ժողովուրդը սպասումների ազդեցութեամբ չի առաջնորդվի այսպիսի մի վեհ և սրբազան գործում, խորհրդաւոր ժամանակում, մօմենտում։

Դաւիթ Բաբա

Գանձակ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը կովկասեան ուսումնական շրջանին բաց թողեց 4,200 ր., յուլիս ամսին ժողովրդական ուսուցիչների համար ֆիզիկայի և բնագիտութեան դասընթացքներ կազմակերպելու։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային դումայի ձայնաւոր իշխ. Գէորգ Թումանեանը մեկնեց Պետերբուրգ, որպէսզի աջողեցնէ Թիֆլիսում համալսարան բանալու հարցը։

◆ Կ. Պոլսի «Բիւզանդիոն» թերթի մէջ Բագրէն եպիսկ. Կիւլեսէրեան սկսել է տպել Կովկասում կատարած իր ուղևորութիւնը։ Մենք ստացանք այն համարները, ուր տպված են Էջմիածնի մասին նրա յօդուածները։ Այդ յօդուածների մէջ նա այն ճշգրիտ միտքն է յայտնում, որ Էջմիածնում իսկական մտքով միաբանութիւն չը կայ, այլ կան միայն միաբաններ, այն էլ պառակտված և կուսակցութիւնների բաժանված։

◆ Գարունն սկսվելով՝ Կարսագինի և Գանձակի գաւառներում կենդանութիւն են ստացել մորեխները։ Այժմեանից ձեռք են առնվում կտրուկ միջոցներ նրանց ոչնչացնելու։

◆ Թիֆլիսի վրաց ազնուականութիւնը խնդրեց ինժեներ Բացիեռսկիին յանձն առնել կախեթի երկաթուղու կառուցումը։

◆ Վրացերէն հրատարակվող «Ցիսկրէբիս Սաքմէ» օրաթերթը դադարեց խմբագրութեան որոշմամբ։

◆ Շաբաթ, ապրիլի 30-ին, վրաց ազնուականութեան թատրոնում տեղի կունենայ գրական դատ Ակակի Ծերեթելիի պօէմաների Թամարա հերոսուհու համար։ Մասնակցելու են փաստաբաններ և գրականագէտներ։

◆ Ստանալով Թաւրիզի «Զանգ» թերթի վերջին համարները, որոնց մէջ մանրամասն տպված է Արամեան և Սննայեան երկսեռ դպրոցների տեսուչ և «Զանգի» խմբագրութեան անդամ պ. Ա. Տէր-Վարդանեանի դէմ կատարված մահափորձի դէպքը, «Մշակի» խմբագրութիւնը, ազդուօրէն բողոքելով խուլիգանների գործ դրած անարգ վարմունքի դէմ, միևնոյն ժամանակ իր խորին ցաւակցութիւնն է յայտնում պ. Աղէքսան Տէր-Վարդանեանին։

◆ Ամսիս 17-ին, կիրակի, Թիֆլիսի հարկատու դասակարգի առաջին ընտրողական ժողովը (քաղաքիս 1, 2 և 3-րդ ոստիկանական բաժանմունքների ազգաբնակութիւնից բաղկացած), նախագահութեամբ աւագի, 18 լիագոր անձինք ընտրեց ձայների մեծամասնութեամբ հետևեալ կարգով. Մակ. Չմշկեան, Գ. Մամրադձէ, Ալ. Պետրով, Ալ. Նազիրով, Վաս. Պիգարեւ, Ալ. Մակեդոնսկի, Գր. Վարձիգուլով, Գ. Օկրոպիրիձէ, Գր. Խոխելով, Մ. Նուղէլ, Մ. Բ լեաև, Տ. Տէր-Մարկոսեանց, Ց. Բարսեղով, Ց. Ջանազով, Ի. Մինդիաշվիլի, Ց. Ցովսէփեանց, Ար. Շարաֆեանց և Եր. Սափարեանց։ Ընտրութիւնը բաւականին կանոնաւոր անցաւ։

◆ Վերջացաւ ժողովրդական դպրոցների ուսուցիչների, տեսուչների և վերատեսուչների համագումարը։ Պարզվեցին տարրական դպրոցներին կից ագրոնոմիական բաժանմունքներ բանալու պայմանները։

◆ Այսօր, Ժողովրդական Տանը, յօգուտ Հայուհեաց Բ. Ընկերութեան ամարային դպրոցի, տեղի կունենայ ներկայացում ռուսերէն։ Գները 3 ր. 50 կոպէկից մինչև 30 կ.։

◆ Սուխումի գիւղատնտեսական ընկերութիւնը խնդրել է 400 րուբլի յատկացնել այս տարի գիւղատնտեսութեան ժողովրդական ընթերցանութիւններ կազմակերպելու համար։ («Кав.»)

◆ «Баку» լրագրի խմբագրութիւնը Դումայի անդամ Պուրիշկևիչից ստացել է հետևեալ հեռագիրը. «Ձեզ շնորհակալ եմ ռուս և մահմեդական ազգաբնակութեանը՝ քաղաքային ընտրութիւնների վախճանի առիթով։ Մեծագոյն գոհունակութեան զգացմունքով իմացայ հայերի—բնաշրջական ժիղի եղբայրակից այդ պալարի համարեա խապառ սեանալու մասին. Պուրիշկևիչ»։ Իրաւացի կերպով լրագիրը նկատում է. «Այն պարոնները, որոնք ուրախ են մարտի 31-ի ընտրութիւնների հետևանքով, կարող են շնորհակալ լինել իրանց այդ տեսակ հեղինակաւոր դաշնակից ունենալու համար...»։

◆ Գանձակից Մովսէս Եպիսկոպոսեանցը խնդրում է մեզ տպել հետևեալը. «Պետերբուրգի եկեղեցական խորհուրդը Գետաշէնի հայոց ջուլհականոցին միանուագ նպաստ է նշանակել երկու հարիւր րուբլի։ Խորհրդի գրասենեակը ի 1-ն ապրիլի № 123 գրութեան հետ միասին Գետաշէնի հայոց անդանագործական հոգաբարձութեան անունով (ծրարը իմ հասցէով) ուղարկել է երկու հարիւր րուբլու բանկի փոխադրական տոմսը № 54294. Այս մասին՝ ի դիմաց Գետաշէնի հայ հասարակութեան՝ յայտնում եմ Պետերբուրգի եկեղեցական խորհրդին խորին շնորհակալութիւն և երախտագիտութիւն»։

◆ Ռոստովից մեզ գրում են. «Ապրիլի 3-ին Նոր-Նախիջևանի Հայոց Բարեգործական Ընկերութիւնը, համաձայն նախագահ Գր. Չալխուշեանի առաջարկութեան, միաձայն որոշեց՝ «աչքի առաջ ունենալով մեր տաղանդաւոր թատերագիր և վիպասան Շիրվանզադէի մայիսի 7-ին տօնելու գրական գործունէութեան 30-ամեայ յոբելեանը, պահել մի սան նրա անունով Թեմական դպրոցում և մայիսի 7-ին շնորհաւորել մի յատուկ հեռագրով»։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Ապրիլի 16-ին, Ֆօմինեայա փողոցում № 5 տանը ապրող Թիֆլիսի 2-րդ կարգի վաճառական Իսահակ Բեգլիկիձէի բնակարանից գողացան 200 րուբլուց աւելի իրեր։ 4-րդ քաղաքամասի պրիստաւը կասկածով ձերբակալեց № 8 տան դռնապան Իոսիֆ Կոձիլաշվիլիին։

◆ «Միմօզա» այգու տէրը յայտնեց ոստիկանութեան, որ ապրիլի 16-ի գիշերը ոմն Աստախեան, իր ընկերներով քէֆ անելուց յետոյ, տուեց 100 ր. չէկ Ազով-Դոնեան բանկից ստանալու համար։ Բայց բանկում երևաց, որ չէկի գիրքը պատկանում է մի հանգուցեալի, իսկ Աստախեանն ոչ մի կոպէկ չունի։ Ցանցաւորը կալանաւորված է։

◆ Ապրիլի 16-ին Վինի վերելքի վրա մի խումբ կուռդ մարդկանց մօտեցաւ ալեքսանդրօպօլցի Գարեգին Շարաֆեանը (կօշկակար), որին կռուողներից մէկը՝ Արշակ Կաղինեանը դանակով երկու վէրք հասցրեց ոտքերից։ Ցանցաւորը բռնված է։

◆ Ապրիլի 17-ին Ուֆայի նահ. գիւղացի Ստեփան Վինեակովը յայտնեց ոստիկանութեան, որ նա խանդից դրդված կացինով սպանեց իր կողակցուհի Մարիա Լարիոնովային։ Դիակն ուղարկված է Միքայէլեան հիւանդանոց, իսկ մարդասպանը կալանաւորված է։

◆ Ապրիլի 17-ին իր բնակարանում, Դիդուբէում, յանկարծամահ եղաւ Ստաւրօպօլի նահ. գեղջկուհի Մարիա Իգնատենկօն՝ 60 տարեկան։

◆ Նոյն օրը Վօրոնէժի գաւ. գիւղացի Դմիտրի Զուբով, 30 տարեկան, իր հօր տանը՝ Պոլիցէյսկայա փող. № 29, անձնասպան եղաւ՝ կախվելով։ Հանգուցեալը ցոփ կեանք էր վարում։

◆ Նոյն օրը ձիարշաւի տեղում ձիուց վայր ընկաւ և շատ ծանր ջարդուածքներ ստացաւ կապիտան Կոնստանդին Բալաբաշևսկին, որին տարան զինուորական հիւանդանոց։

◆ Ապրիլի 17-ին, գիշ. ժ. 12-ին Սօֆիա Տաղիաշվիլին, 22 տարեկան, վիժառու լինելով, դանակով վիրաւորեց օրիորդ Վէրա Սուխօվային, 23 տարեկան։ Ցանցաւորը կալանաւորված է, իսկ վիրաւորվածին տարել են հիւանդանոց։

◆ Նոյն օրը իր բնակարանում, Դիդուբէյսկայա փող. № 5 տանը թունաւորվեց նշադրի սպիրտով Վէրա Կրալենկովան։ Պատճառներն անյայտ են։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Համապատում. Չորս աւետարաններուն պարունակութիւնը շարայարելով և համաձայնելով և բացատրելով պատմում. պարզաբանեց **Մաղաքիա արքեպիսկոպոս Օրմանեան**, նախկին պատրիարք։ Հրատարակիչք Վ. և Հ. Տէր-Ներսէսեան։ Երես ԺԶ+1104. Կոստանդնուպոլիս, 1911. գինն է 25 ղրուշ։

Յայտնի է, որ Կոստանդնուպոլսի նախկին պատրիարք Մաղաքիա արքեպիսկոպոս Օրմանեանը վերջերս զբաղված է իր գրական երկերը կարգաւորելու և հրատարակելու հոգսով։ Եւ ահա մի տարի չանցած «Հայոց եկեղեցին» ֆրանսերէն պատմական գրքի հրատարակութիւնից, մեր առաջ է այժմ մի ստուար հատոր, 1120 երեսներից բաղկացած, Պաղեստինի երկու քարտէզով և Երուսաղէմի ու շրջակաների 32 տեղագրական պատկերներով. մի կենդանի վկայ, թէ դեռ որքան եռանդ ու գործելու փափագ ունի այդ՝ արդէն եօթանասնամեայ պատկառելի ծերունին։

Օրմանեան սրբազանի նպատակն է այս գրքով «ընտելացնել և սիրցնել մեր ազգայիններուն Աւետարանն ու իր պարունակութիւնը»։ «Համապատումի» «սահմանած դերը ոչ ջատագովական է, ոչ քննաբանական, ոչ դաւանաբանական», այլ այն գրված է հաւատացելոց համար, որոնք «Աւետարանը սիրող նախնեաց սերունդ են, և Աւետարանի առողջ սկզբունքներուն հետևողներ են. բայց և միանգամայն չորս Աւետարանները ձեռուընին առած ատեն, իրենց արդար հետաքրքրութիւնը գոհացող կէտեր դիմացնին կը գտնեն»։ Ահա այդպիսի մարդկանց համար բացատրել Աւետարանի դժուար հասկանալի կտորները և Յիսուսի կեանքն ու գործունէութիւնը հանրամատչելի ձևով ներկայացնել իր ընթերցողներին,—է Օրմանեան սրբազանի իղձն ու փափագը և այս հատորի հրատարակութեան միտքը։

Մի համառօտ նախաբանի մէջ այս բոլորը պարզելուց յետոյ, սրբազան հեղինակը բացատրում է իր սկզբունքները «Նախագիտելիք» վերնագրի ներքոյ (էջ Ժ—ԺԶ)։ Երկրորդական խնդիրները մի կողմ թողնելով, ուշադրութեան արժանի է այստեղ երկու խնդիր. 1) Յիսուսի գործունէութեան տևողութեան չափը, որ Օրմանեան սրբազանը երեք տարի և երեք ամիս է նշանակում, և 2) Աւետարանների մէջ եղած հակասութիւնների միմեանց հետ հաշտեցնելու և համաձայնելու սկզբունքը։

Յատկապէս ուշադրութեան արժանի անուանեցինք այդ երկու կէտը այն պատճառով, որովհետև գրքի ամբողջ կազմութեան համար նրանք վճռական նշանակութիւն ունեն։ Հակառակ Մատթէոս, Մարկոս, Ղուկաս աւետարանիչների միմեանց համաձայն վկայութեան, թէ Քրիստոսի գործունէութիւնը միայն մի տարի տևողութիւն է ունեցել, որ քաջ յայտնի է նաև հեղինակին, նա՝ Յովհաննու Աւետարանի համաձայն՝ երեք տարի ընդունելով Յիսուսի գործունէութեան տևողութիւնը, չորս Աւետարանների բովանդակութիւնը աշխատել է բաժանել այդ ժամանակամիջոցի ամբողջ տևողութեան մէջ։ Այդ միևնոյն սկզբունքից, որի միտքն է չորս Աւետարաններն իրար հետ համաձայնել, առաջացել է մեր յիշած երկրորդ սկզբունքը, որ է Աւետարանների բոլոր կտորները որևէ կերպով Յիսուսի գործունէութեան ընդհանուր շարքի մէջ տեղաւորել։ Արդէն գրքի վերնագիրը՝ «Համապատում» անունը՝ ցոյց է տալիս, որ այդ ըմբռնում է ղեկավարող սկզբունքը։

Աւետարանների համապատում կազմելու փորձը շատ հին բան է։ Պատկառելի հեղինակն ինքն ասում է Ղուկաս աւետարանչի մասին. «Կարծես թէ Ղուկաս ալ միտք ունեցած ըլլայ մեր ծրագրած ձևով համապատում մը կազմելու»։ Թէև այն էլ պէտք է ասենք, որ Ղուկաս չէ աշխատել իրանից առաջ գրված և իրան ծանօթ Աւետարանների բոլոր կտորները տեղաւորել, ինչպէս արել է ներկայ գրքի հեղինակը։ Բայց համապատում կազմելու ամենայայտնի փորձը Բ. դարի նշանաւոր հեղինակ Տատիանոսի գործն է, որի վերնագիրն էր՝ «Աւետարան ըստ չորսից»—Դիատեսսարոն։ Այդ գիրքն էլ սակայն կազմված էր ուրիշ սկզբունքներով, քան թէ ներկայ գիրքը։ Տատիանոսի Դիատեսսարոնը սկսվում էր Յովհաննու Աւետարանի նախաբանով, բայց բաց էր թողած Մատթէոսի և Ղուկասի ծննդաբանութիւնները և այն բոլոր կտորները, որոնց մէջ աւետարանիչներն աշխատում են ապացուցանել, թէ Յիսուս Դաւթի սերնդից էր։ Ուրեմն կազմված էր որոշ դիտումով։ Եւ առհասարակ էլ այդպիսի գիրք կազմել առանց որևէ կողմնակի դիտումի չէ կարելի։ Օրմանեանը սրբազանը մի կողմից հաւատացեալների համար 4 Աւետարաններն իրար համաձայնելով պատմում է, բայց միւս կողմից հէնց դրանով էլ մաքառում է այն կարծիքի դէմ, որի համաձայն բոլորովին անհնարին է տարբեր ժամանակներում և տարբեր անհատներից գրված աշխատութիւններն ի մի ձուլել և նրանցից կամայական խմբագրութեամբ մի ամբողջութիւն ստեղծել։

Ես չեմ կարող ծածկել, չեմ էլ ուզում ծածկել, որ Օրմանեան սրբազանի թէ վերև յիշված սկզբունքները և թէ մեկնաբանական շատ մանրամասնութիւններ նրա գրքում ես բոլորովին անընդունելի եմ համարում Աւետարանների մասին եղած ներկայ գիտական գրականութեան տեսակէտից. բայց այստեղ իմ սկզբունքները նկարագրել չեմ կամենում, որովհետև ցանկացողը կարող է գտնել այդ սկզբունքներն իրանց գործադրութեան հետ միասին իմ «Յիսուսի կեանքն ու գործունէութիւնը» գրքոյկի մէջ։ Կարևոր էլ չէ այստեղ այդպիսի գիտական մանրամասնութիւնների մէջ մանել, որովհետև Օրմանեան սրբազանը չէ կամեցել գիտական գիրք գրել, այլ հանրամատչելի։ Իսկ այդ նպատակը բնականաբար պէտք է գրքին բոլորովին ուրիշ բնաւորութիւն տար. և մենք էլ այդ հանգամանքն անտես առնել չենք կարող։ Այն, ինչ որ կարևոր և անհրաժեշտ է գիտական գրքի մէջ, մանրամասն ուսումնասիրութիւն և լուրջ անկողմնակալ քննադատութիւն, այդ շատ դէպքերում անհնարին է դառնում ժողովրդական մի հրատարակութեան մէջ և այն էլ յատկապէս Աւետարանի նման մի գրքի նկատմամբ։ Մի հաւատացեալ եպիսկոպոս հաւատացեալ ժողովրդի և հոգևորականութեան համար աշխատում է մեկնել Աւետարանը համառօտ կերպով։ Եւ այդ տեսակէտից նայելով գործին, մենք պէտք է ասենք, որ գիրքը կազմված է բազմակողմանի հմտութեամբ և կարողութեամբ, և շատ մեծ օգուտներ կարող է տալ մանաւանդ մեր ըստ մեծի մասին տգէտ և նոյն իսկ Աւետարանը չըմբռնող հոգևորականների դասին, որոնք պէտք է պարտականութիւն համարեն գոնէ այդ գիրքը ուշադրութեամբ ուսումնասիրել և նրանից սովորածը գործածել յօգուտ և ի շինութիւն իրանց հովուութեանն ու խնամատարութեանն յանձնված բանաւոր հօտի։

Օրմանեան սրբազանի սկզբունքներին հակառակ լինելով հանդերձ՝ չէ կարելի չը զարմանալ այն բազմաբովանդակ մանրակրկիտ ծանօթութիւնների վրա, որ նա իր գիտութեան անսպառ շտեմարանից սփռել է այս ընդարձակ հատորի մէջ։ Չէ կարելի հիացմունք չարտայայտել այն տոկունութեան և եռանդուն աշխատասիրութեան համար, որ ցոյց է տուել այստեղ 70-ամեայ ծերունին. մի տոկունութիւն և աշխատանքի հաւատարմութիւն, որ երիտասարդ մարդու աշխատանքի պատուութիւն է անում։

Մեր գրախօսականը վերջացնելուց առաջ, կուզէնայինք շեշտել մի հանգամանք ևս։ Որքան որ Օրմանեան սրբազանը Աւետարանի պատմած դէպքերի ու խօսքերի նկատմամբ պահպանողական ու աւանդապահ է երևում, նոյնքան զարմանալի և ուրախալի ազատամտութիւն է ցոյց տալիս նա այն խնդիրներում, որոնք այս րոպէիս էլ կենսական նշանակութիւն ունեն. այդպէս օրինակ՝ ապահարզանի խնդրում, ուր նա ինչպէս ամբողջ գրքում շատ ուրիշ տեղեր էլ, հակառակ լատինական եկեղեցու հասկացողութեան, մեծ հմտութեամբ հայոց եկեղեցու ըմբռնումն է պաշտպանում, որի համաձայն ամուսնութիւնը լուծելու իրաւունք ունի միայն այն իշխանութիւնը, որին տրված է նաև մարդկանց ամուսնական կապով շղթայելու իրաւունքը։ Նոյն ձևով հայոց եկեղեցու ըմբռնումն է պաշտպանում Օրմանեան սրբազանը՝ հակառակ լատին եկեղեցու՝ նաև հոգևորականների ամուսնութեան և ամուրիութեան խնդրի նկատմամբ, որի առիթով նա նոյնիսկ յանձնարարում է «ընդդէմ [illegible] թեանց դիւրութիւններ ընծայելու միտքը»։ Թող հասկանան այս նրանք, որոնք Օրմանեան սրբազանի կաթոլիկութիւնից դարձած լինելն են շեշտում միշտ անտեղի կերպով։

Գիրքը հեշտութեամբ գործածելու համար պատկառելի հեղինակը աշխատել է ամեն դիւրութիւն ընձեռել, վերջը ութ տեսակ ցանկ դնելով, որի համար ամեն ընթերցող շնորհապարտ պէտք է լինի նրան։

Ի վերջոյ՝ ցանկանում ենք, որ Օրմանեան սրբազանի այս գիրքը իր նպատակին հասնի՝ «ամենքի սրտում քրիստոնեայ պատուիրաններու սէրն արթնցնէ, քրիստոնէական կրօնքին յարգն ու արժանիքը բարձրացնէ, և աւետարանական սկզբունքներուն օգուտներուն համոզէ»։ Իսկ իրան՝ սրբազան հեղինակին կարողութիւն ենք մաղթում, աւարտելու և հրատարակելու իր երկարամեայ աշխատանքի պտուղ՝ հայոց եկեղեցու պատմութիւնը։

Երուանդ Տէր-Մինասեանց

ՄԱՄՈՒԼ

Թէլաւի ընտրութիւնների հարցի միակողմանութիւնը թէև իր արժանաւոր գնահատութիւնը գտաւ և «Մշակի» կողմից, որի 53-րդ համարում մեր աշխատակիցներից Ցար. Գասպարեան դատապարտում էր Թէլաւեցի հայ ընտրողների անարդար վարմունքը, բայց այդպիսի կարծիքը բոլորովին չարժանացաւ վրաց մամուլի շովինիստ մասի ուշադրութեան, որ դիտաւորեալ լռութեան դատապարտեց հայ մամուլի մէջ լոյս տեսած յօդուածը։

Սակայն այն, ինչ որ չարժանացաւ շովինիստների ուշադրութեան, նոյնը արձագանք գտաւ Բագւում։

Այդ առիթով «Баку» թերթի № 75-ում լոյս տեսաւ Լ. Գրիգորաշվիլի անունով մի վրացի պարոնի յօդուածը, որը քաղուածաբար առաջ կը բերենք, որպէսզի ծանօթացնենք նրա հետ մեր ընթերցողներին։

«Баку» լրագրի միջոցով ծանօթանալով Ց. Գասպարեանի յօդուածի հետ, Լ. Գրիգորաշվիլին գրում է.

Դատապարտելով այս անարդար և միակողմանի ընտրութիւնները և պահանջելով նրանց բեկանումը, Ց. Գասպարեանը վերջացնում է իր յօդուածը հետևեալ խօսքերով. «Մեզ համար անհանդուրժելի է ամեն կարգի շովինիզմ, որտեղից էլ նա բղխելիս լինի։ Թող ոչ ոք չը խառնէ բազմաչարչար հայ ժողովրդի անունը Թէլաւեցի վաճառականների գարշելի վարմունքի հետ»։

Այս ընտրութիւնների և Ց. Գասպարեանի յօդուածի առիթով, ես կարիք եմ զգում իմ մէջ՝ ասել մի քանի խօսք և, յարմար համարելով այդ ներկայիս, խնդրում եմ խմբագրութեանդ տեղ տալ իմ նամակին։

Կասկածից դուրս է, որ երկու եղբայրակից ժողովուրդների յարաբերութիւնների մէջ, որոնք անցեալի դառն փորձերից խրատվեցին, վերջին տարիներս առաջ եկան մեծ փոփոխութիւններ դէպի լաւը, վերածվելով կորրէկտ և բարեացակամ վերաբերմունքի, շնորհիւ երկու ազգերի առաջադիմական ուղղութեան պատկանող հասարակական գործիչների աշխատանքի և գործելակերպի։

Իսկ ինչ կը վերաբերի առանձին դէպքերին, որոնցով յարձակումներ են գործվում շովինիզմի ներկայացուցիչների կողմից՝ մէկ կամ միւս ազգութեան դէմ, պիտի խոստովանած, որ այդ ցաւալի իրողութիւն է։

Ի՞նչպիսի պիտի լինի մեր վերաբերմունքը այս տխուր իրականութեան հանդէպ։

Կարելի է արդեօք դատապարտելի առանձնակի փաստերը, անհատների և կամ խմբակների (Թէլաւի վաճառականների նման) վարմունքը ընդհանրացնել և այդպիսիների համար պատասխանատու ճանաչել հայ կամ վրացի ժողովուրդներին, ինչպէս այդ յաճախ պատահում է մամուլի մի որոշ մասի և կեանքի մէջ։

Ինձ թւում է, թէ իւրաքանչիւր նորմալ կերպով դատող մարդու համար պարզ պիտի լինի, որ փաստերի այդօրինակ ընդհանրացումը անճիշդ, անարդար և վնասակար է, ուստի և բոլորովին չը պէտք է գործածվի ոչ ոքի, ոչ մէկի կողմից։

Ես կարծում եմ, որ ամենաուղիղ, ամենախոր մտածված և վեհանձն վերաբերմունք տխուր իրողութեան նկատմամբ, որի մասին ես խօսեցի վերևում, այն վերաբերմունքն է, որպիսին ցոյց տուեց Ց. Գասպարեանը իր «Դատապարտում ենք» յօդուածում։

Դատապարտելով ամեն կարգի ծագում ունեցող շովինիզմ, նա խստօրէն պարսաւեց իր Թէլաւեցի արիւնակիցներին արդարութեան ամենատարրական զգացումի բացակայութեան պատճառով, հանդէպ իրանց եղբայրակից վրացիների։

Իր դատապարտութեամբ, որը անպայման աւելի արժէքաւոր, աւելի գնահատելի և զգացնող կը լինի Թէլաւեցի ընտրողների համար, քան դատապարտումը վրացիների կողմից, Ց. Գասպարեանը ցոյց տուեց գեղեցկագոյն օրինակ ճշմարիտ հայրենասիրութեան, որը, ինչպէս յայտնի է, ոչինչ ընդհանուր կապ չունի շովինիզմի հետ։

Բարոյական գոհացման զգացմունքով ընդգծելով Ց. Գասպարեանի յօդուածը և խորապէս համոզված լինելով նրանում, որ մտածող հայերի և վրացիների խոշորագոյն հատուածները անկեղծօրէն բաժանում են որևէ շովինիզմի անգործադրելիութեան համոզումը, ես չեմ կարող իմ ափսոսանքը չը յայտնել այն մասին, որ Թիֆլիսի մամուլի մի որոշ մասի մէջ երևում են երբեմնապէս շովինիստական [illegible] ժողովրդի դէմ, որը իբր թէ մեղաւոր է առանձին անհատների անվայել արարմունքների մէջ։

Սրանով ես բոլորովին չեմ ուզում ասել, որ ինչ-ինչ տակտիկական նկատառումների պատճառով՝ հարկաւոր է լռութեամբ դատապարտել տեղական կեանքի տխեղծ երևոյթները։ Ո՛չ։ Կարելի է խօսել ամեն ինչի, նոյն իսկ ամենափափկանկատ հարցի մասին, բայց խօսել պէտք է չափաւոր, անաչառ և կորրէկտ արտայայտութիւններով, կամայականօրէն չընդհանրացնելով եզակի փաստը և չը վիրաւորելով մարդու ազգային զգացմունքը, ով և լինի նա։ Եթէ անբարեհաճ վարմունքը կատարել է A-ն, խօսեցէք A-ի մասին, նշաւակեցէք նրան. եթէ այդօրինակ վարմունք է կատարել A-ի հետ և B-ն, դատապարտեցէք A-ին էլ, B-ին էլ։

Բայց, ասացէք խնդրեմ, ինչ իրաւունքով և ինչ տրամաբանութեամբ դուք պիտի խօսէք [illegible] բոլոր տարրերի մասին և վերագրէք նրանց այնպիսի վարմունքներ, որոնք կատարվել են մի կամ երկու տարրի կողմից։

Ո՛չ ոք չէ կարող առաջ բերել որևէ արժէքաւոր դիմումն վճռականապէս, որի հիման վրա կարելի լինէր արդարացնել այն կամայական ընդհանրացումները, որոնք կարող են վիրաւորել որևէ անձի ազգային զգացմունքները։

Վերջացնելով յօդուածս, համարձակութիւն եմ վերցնում յիշեցնելու կամայական ընդհանրացումների սիրահար պարոններին մի մոռացված ճշմարտութիւն. «Ինչպէս որ կամենում էք մարդիկ ձեզ հետ վարվեն, վարվեցէք դուք էլ նրանց հետ այնպէս»։

Ահա իսկական քրիստոնէութեան, ահա ճշմարիտ դատողութիւնը։ Սա թող լինի իբրև ամենալաւ պատասխան այն մարդկանց, որոնք յանուն վրացի ժողովրդի կուրծք ծեծելով, մաքերի բեկբեկում, շովինիստական զգացմունքների առաջացումն են ճգնում ստեղծել վրացի ժողովրդի մէջ, որը սակայն, յուրախութիւն մեր, երբեք չէ լսում իր անկոչ իւրիս-կոնսուլտներին, իսկ նրանց

վախսասնները դատապարտում է կառա-րեալ մասնաւորեան և արձանագրութիւնը։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Անգլիայի պարլամենտականները Պետերբուրգ են գալու մայիսի 5-ին և մնալու են 7 օր։

◆ Սոտասյ կը դրամարկղի ուսա-նողութեան համաձայնութիւնը։

◆ Կ. Պոլսում պարտամնամարդ ռուս-սաց դեսպան Գիրսը մայիսի մեկ-նելու է Պետերբուրգ։

◆ Բանկերները շարունակում են [illegible] յարձակումը [illegible] մասնաւորութիւնները։

◆ Էրզրումում նոր առաջնորդը [illegible]։

◆ Անցեալները մտեն, չինական կայսրը [illegible] մասնաւորութեան մասին [illegible] Համաձայն Եւրոպական պետութիւնների [illegible]։

◆ Ձիւնային սաստիկ փոթորիկ մայիսի կէսերին այցելեց է Եւրոպան և մի քանի տեղերում վնաս է հասցրել։

◆ Սոցիալիստները առաջնորդում են Կոպենհագում [illegible]։

◆ Ալբանիայում, համաձայն [illegible]։

◆ Թիֆլիսիայում կուսակցութիւններ [illegible]։

◆ Պարսից կառավարութիւնը [illegible]։

◆ Պարսից կառավարութիւնը Թիֆլիսում [illegible]։

◆ Ռուսաստանում [illegible]։

◆ Արտասահմանից [illegible] 300,000 ֆրանկ [illegible]։

◆ Բոսֆորի [illegible]։

◆ Անգլիայի մասին [illegible]։

◆ Երկրաշարժից վնասուածների օգնութեան [illegible]։

◆ Ռուսական Հ.Յ. [illegible] 18 [illegible]։

◆ Թեհրանի [illegible] 43,508, [illegible] 95,884 [illegible]։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

16 ապրիլի

ՎԱՐՇԱՎԱ։ [illegible] ...նների պարտադիր ապահովագրութեան առաջարկութիւնը։

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴ։ Վախճանվեց յայտնի բարեգործ միլիօնատէր աղանդաւոր Նիկօլայ Բուգրովը։

ՄՊԱՍԿ։ Սավվա գիւղում մեծ հրդեհի ժամանակ կրակին զոհ գնացին հինգ մարդ։

ԿԻԷՎ։ Ուտօչկինը հարիւր մետր բարձրութեան վրա կատարեց 7 աջող թռիչքներ, իր հետ ունենալով 4 մարդկանց։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐ։ Կուբանի շրջանի բժիշկների առաջին համագումարը խօսեց յօգուտ զեմստվօյի և ընդհանուր պարտադիր ուսման անհրաժեշտութեան։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Խօլերայից մեռաւ մի մարդ։ Երկու հոգի հիւանդացան։

17 ապրիլի

ՕԴԵՍՍԱ։ Վախճանվեց տնատէր Դմիտ-րիեվը, որ 300,000 ր. դրամով և իր տունը կտակեց բարեգործական նպատակների։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Սկզբից մինչև օրս յօգուտ Թուրքեստանի երկրաշարժից վնասվածների ստացվեց 406,657 ր. 96 կ.։ Թուրքեստանի գեներալ-նահանգապետը ստացել է 389,982 ռուբլի 72 կոպէկ։

Ցարսկօյէ-Սելօյում վախճանվեց սենատօր Գեօրգիեվսկին։

Լոյս ապրիլի 11-ի գիշերը միտրոպօլիտ Անտօնիի ուղեղի արեան անօթների մէջ զգացվեց փոփոխութիւն. աջ ձեռքը թուլացաւ և խօսելը դժուարացաւ։ Այժմ ձեռքը գործում է, խօսելն էլ կանոնաւորվում է։

Փակվեց օդագնացութեան համագումարը։

ՆԻԿՕԼԱՅԵՎՍԿ։ Վաճառական Մէնկօվը քաղաքին նուիրեց 65,000 ր. հիւանդանոց կառուցանելու։

ԵԱՐՕՍԼԱՎԼ։ Բացվեց զեմստվային և քաղաքային շինարարութեան հարցերի համապետական առաջին համագումարը։ Եկել են 30-ից աւելի զեմստվօների ներկայացուցիչներ։

ՌԻԳԱ։ Խուզարկութիւնները երևան հանեցին 500 օրինակ արգելված լրագիրներ, սօց.-դեմօկրատիայի գրութիւններ, կոչեր։ Կալանաւորված են 4 մարդ։

ՆՕՎՕԶԵՐԿԱՍԿ։ Ռօստովից թռաւ Գաբէր Վլինսկին, որ 40 վերստն անցաւ 18 րոպէում։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Ցիրկի շէնութեան մէջ շարունակվում է միջազգային ֆրանսիական ըմբշամարտը Լեբեդևի ղեկավարութեամբ։

Առայժմ եկել են 12 ըմբիշներ զանազան տեղերից, որոնց հերոս հանդիսանում է «Սև դիմակը»։

Շաբաթ, ապրիլի 16-ին, կռւում էին 4 զոյգ. 1) Ռուբէր՝ Բուլի դէմ։ Վերջինս ունի լաւ տեխնիկա և ժամանակով կարող է առաջնակարգ ըմբիշների շարքը մտնել։ Նա 15 ր. 25 վ. յաղթեց Ռուբէրին։ 2) Ռուսակօվը Արվիդ-Մայէրի դէմ։ Չէ անցնում 2 ր. 25 վ., որ առաջինը վարպետութեամբ պառկեցնում է իր հակառակորդին։ 3) Ուսանող Բ. Ն. 14 ր. 15 վ. յաղթում է Զեօրնիին։ 4) Առանձնապէս հետաքրքրական է համաշխարհային ըմբիշներ «Սև դիմակի» և գերմանացի Ֆրից Միլլէրի ըմբշամարտը։ Երկուսն էլ հսկաներ են, երկուսն էլ յաղթանդամ և ուժեղ։ «Սև դիմակին» պէտք է գերակշռութիւն տալ ոյժի մէջ, իսկ Միլլէրի տեխնիկան աւելի զարգացած է։ Սակայն վերջինս սուեպ-սուեպ դիմում է գայրացկոտութեան և, մի րոպէ մոռանալով իրան, կատաղութեամբ յարձակումներ է գործում իր հակառակորդի վրա, որը սակայն ժայռի նման յետ է մղում այդ ցասման բռնկումները։ Հաւասարակշռութիւնը այդպիսի դէպքերում դժգոհում է Միլլէրից։ 16 րոպէ 45 վայրկեան երկու աժդահաները իրար «տրորելուց», ջարդելուց և «մակարօններից» յետոյ, յաղթութիւնը մնում է դարձեալ «Սև դիմակին», որ կոտրում է կամուրջը և պառկեցնում Միլլէրին։ Սա վայրկենապէս թռչում է վեր և, պատրաստ՝ ոչնչացնելու իր յաղթողին, փրփրալի բողոքում է, թէ ինքը յաղթված չէ, և մոլեգին կերպով, բռունցքները սեղմած, հրաւիրում է «Սև դիմակին» revenche-ի, նշանակելով իր կողմից 100 ր. պարգև պարտութեան դէպքում։

Կիրակի, ապրիլի 17-ին, մենամարտում էին 5 զոյգ, որոնց մէջ աչքի ընկան աւելի՝ նախ սիրող Սևանեան (ուսանող, Թիֆլիսեցի) և Մալյ, որոնցից առաջինը յաղթեց վերջինին 13 րոպէի ընթացքում, երկրորդ՝ Շեմեակին և Բէլօուս, որոնք ամբողջ 20 րոպէ մենամարտելով՝ մէկը միւսին յաղթել չը կարողացաւ։

Ըմբշասէր

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
Ա Ռ Ա Ւ Օ Տ Ն Ե Ր Ը
«606»-Ի ՆԵՐՄՐՍԿՈՒՄ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ 11—12 ժ.
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մարկարարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական, վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ.։
Ա. Մ. ՓՈՒԴԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Կին ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ԶԻԼԲԵՐՇԱՑ—12½—1½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—1½—2 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
Ե Ր Ե Կ Ո Ն Ե Ր Ը՝
Կին ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ԶԻԼԲԵՐՇԱՑ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.։
Վճարը 50 կ.։ Ջքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան
3. 0—40

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Ա. ԲԱԲԱՆԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ և ՁԱՅՆԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ
Ընդունել ամեն օր { առաւօտ. ժ. 9—12 / երեկոյեան ժ. 5—7
(Ե. Հ. Կ.) 1254. 100—58

Ն Ա Խ Ա Զ Գ Ո Ւ Շ Ա Ց Ո Ւ Մ Ն

ԱՅՆ ԱՆՁԵՐԻ ՀԱՄԱՐ, ՈՐՈՆՔ ՏԱՌԱՊՈՒՄ ԵՆ

Նեվրաստենիայով, սեռական թուլութեամբ, զառամելութեամբ, խոէրիկայով, նեվրալգիայով, սակաւարիւնութեամբ, թոխոտով, սիֆիլիսով, սրտային բժշկութեան հետեւանքներով, սրտի հիւանդութիւններով (չաղութիւն, սրտի պնդութիւն, սրտի բաբախում, պէրէբօյ, միօկարդիտ), զարկերակի կարծրացումով, ալկօհօլիզմով, ողնաշարի հիւանդութեամբ, կաթուածներով, հիւանդութիւններից առաջացած թուլութեամբ, յոգնածութեամբ և այլն։

Վաճառքի համար երևան են եկել բազմաթիւ սակաւարժէք և առողջութեան համար վնասակար՝ մեր ՍՊԵՐՄԻՆԻՆ նմանեցված կեղծիքներ, որոնք առաջարկվում են ՍՊԵՐՄԻՆԻՆ նմանող զանազան անուններով, բաւ սրում, հիւանդներին մոլորութեան մէջ ձգելու համար, կեղծողներն իրանց րէկլամների մէջ բերում են բժիշկների դիտողութիւնները մեր ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ մասին, վերագրելով այդ դիտողութիւններն իրանց կեղծիքներին։ Ի նկատի ունենալով այդ, մենք պարտք ենք համարում այն անձերին, որոնք օգտվում են Սպերմինից, նախազգուշացնել այդ կեղծիքներից։ Գրականութեան մէջ գտնվող բոլոր բազմաթիւ դիտողութիւնները գիտնականների և բժիշկների կողմից՝ արված ՍՊԵՐՄԻՆԻ փրկարար ազդեցութեան մասին, վերաբերում են բացառապէս ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ, հետևաբար և խնդրում ենք գնելու ժամանակ ուշադրութիւն դարձնել „ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ" անուան և ֆիրմայի վրա, որովհետև ուրիշ պատրաստվածները ոչ այլ ինչ են՝ եթէ ոչ ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ նմանեցված կեղծիքներ, որոնք՝ ազդեցութեան տեսակէտից՝ ոչ մի առնչութիւն չունեն նրա հետ։ Միակ իսկական Սպերմին ներկայանում է ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԷԼԻՆ, սրուակը 3 րուբլի։

Ցանկացողներին ուղարկվում է ձրիաբար Սպերմինի մասին եղած հարուստ գրականութիւնը՝

ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКІЙ ИНСТИТУТЪ
ՊՐՕՖԵՍՍՕՐ ԴՕԿՏՕՐ ՊԷԼԻ ԵՒ ՈՐԴԻՔ
Մատակարար ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ պալատի—Ս.-Պետերբուրգում, В. О., 7 лин. 18.
(П. 1221) 1. 8—8

Հ Ի Ւ Ա Ն Դ Ն Ե Ր Ի Ն

Վանի շրջանի Նոր-Աւանց գիւղացիներ ՍԻՄԷՕՆ և ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՐ-ՊԵՏՐՈՍԵԱՆՆԵՐԸ 5 տարուց ի վեր մեկնելով հայրենիքից Ռուսաստան, մինչև օրս նրանց ուր քաղաքում կամ վայրում լինելը յայտնի չէ։ Նրանց ուր լինելը կամ հասցէն գիտցողներին խնդրվում է տեղեկացնել եղբօրը՝ հետևեալ հասցէով. Тифлисъ, редакція газ. «Мшакъ». Ցանձնել Եսայի Տէր-Պետրոսեանին։ 1—1

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ
6 տիրաժ, իւրաքանչիւրի մէջ գլխաւոր գումարը
ՄԷԿ ՄԻԼԻՕՆ
1-ին տիրաժը 7/20 մայիսի։—2-դ տիրաժը 7/20 յուլիսի։
Բոլոր տիրաժների արժէքը 18 ռուբ.
Մասնավճար. պատուէր տալուց՝ 6 ր., օգ. և հոկտ. 6 ր.
Փողը կարելի է ուղարկ. և ռուս. պօստ. մարկաներով։
Տիրաժի թղթերը ուղարկվում են ձրի,
ԸՆԿ. ԲԵՐՆԱՐ ԵՒ ԿՕՄՊ., ՊԱՐԻԶ
30, Սէվաստօպօլսկի բուլվար, 30։
Գրել և հասցէագրել կարելի է ռուսերէն։
(В. 35902) 382. 4—1

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
ՏՆԵՐ Գօլօվինսկի պր. վրա, Գրիբօեդօվսկայա, Միխայլօվսկայա, Նիկօլայեվսկայա, Դիդուբէյսկայա և այլ փողոցների վրա։
ԽԱՆՈՒԹՆԵՐ տնավաճառում (Խարմարկա) և Մեռելսկի Նրբափողոցում։
ՀԻՒՐԱՆՈՑ Արաւթաւմանում, սեփ. գետնի վրա։
Բոլոր շինութիւնները քարաշէն են և եկամուտ են բերում։ Դիմել «Օրիանտ» հիւրանոցը № 11, առ. ժ. 9—12-ը։
(Օ. Մ.) 309. 9—8

Լ ո յ ս տ ե ս ա ւ
ԳԱՂՏՆԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ
Բ Ժ Շ Կ Ա Ր Ա Ն
Նկարներով։ Տղամարդի և կնոջ ծածուկ հիւանդութիւնները, վարակվելուց ազատ մնալու կանոնները և այլն։ Բազմաթիւ խորհուրդներ եւ րէցէպտներ։ Անհրաժեշտ գիրք բոլոր չափահասների համար, մանաւանդ գաւառներում, որտեղ չը կան մասնագէտ բժիշկներ։ Գինն է 50 կոպ.։ Ճանապարհածախսով 65 կոպ.։ Կազմեց մէդիցին. ֆէլդշէր Ա. ՆՍԱՑԵԱՆ։ Ծախվում է Թիֆլիսում «Վնետրօնեան» և «Գուտտենբերգ» գրախանութներում և հեղինակի մօտ։ Նաև ծախվում է «Սուսանակ և նրա բժշկութիւնը», նկարներով, խորհուրդներով և րէցէպտներով։ Գինը 20 կոպ., ճանապարհածախս 15 կ.։ Պահանջի մեծութեան պատճառով ապառիկ կամ նալօժով չէ ուղարկվում։ Առաջուց ուղարկել պօստի մարկաներ։ Հասցէն՝ Թիֆլիս, Семеновская № 9. Գումարով պահանջողները գրքի մասին թող գրեն առանձին։
(Ն. Ս. Կ.) 352. 50—4

Լոյս տեսաւ եւ վաճառվում է
„Գ Ա Ր Ո Ւ Ն"
գրական-գեղարուեստական ալմանախ
Բ. գիրք
Բովանդակութիւն
Շիրվանզադէ—«Արմենուհի», Աւ. Իսահակեան—1) «Անդիր և անյայտ», 2) «Հեծկլտող քամին», 3) «Գիշերը պառեց», 4) «Անյաղթ խալիֆան», Փայլակ—«Թովանք», Արսէն-Երկաթ—«Զեմ կրնար», Ց. Քիւֆէճեան—«Իշնիկի լիճը», Ս. Բաբեան—«Կըրակն այս գիշեր, Ռ. Անոփեան—«Berceuse», Զիֆթէ-Սարաֆ—«Սպեղանին, Ց. Ցակոբեան—«Աշխատանքի երգը», Դ. Դեմիրճեան—«Գիշեր է», Մ. Մանուէլեան—«Հէքիաթ», Հ. Նազարեան—«Սև երգեր», Ռ. Սևակ—«Ինչպէս երբեմն», Մ. Պարսամեան—«Ոսկին ծարաւը», Ա. Տիգրանեան—1) «Նորից մի կարօտ», 2) «Հոգիս վայելեց», Հ. Մազմանեան—«Տրտմութեան խոհերից», Մ. Մանուէլեան—«Աշնան ծաղիկը», Ալ. Ծատուրեան—1) «Գեղեցկութեան երգերից», 2) «Սիրավէպ», 3) «Անցիր, ով աղջիկ», 4) «Երգն է կանչում», Կ. Միքայէլեան—«Վարդանանց պատերազմը», Վ. Տէլեան—1) «Հատուած», 2) «Ոսկէ հէքիաթ» գրքից, Կ. Միքայէլեան—«Առաջին վիշտ»։
ԳԻՆՆ Է 1 ՌՈՒԲԼԻ։
Վերադիր վճարով՝ 1 ր. 25 կ.—Ա. և Բ. գրքերը միասին՝ 2 ր. 25 կ.։
Դիմել բոլոր գրավաճառներին կամ МОСКВА, Б. Дмитровка, 9, кв. 50. Г. Микаэляну.
(Հ.Հ.Ե.) 339. 5—4

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ
Մասնագէտ միզասեռական, սիֆիլիս եւ վեներական հիւանդութիւնների։
Ընդունում է հիւանդներին
Առաւօտեան ժամը 12—1-ը, երեկ. ժամը 6—8-ը
Կիրակի օրերը՝ ժամը 12—1-ը։
Գոլովին, Սեմինարսկայա փողոց, № 16.
ՏԵԼԵՖՈՆ № 40.
(Ն.Ա.Կ.) 220. 100—14

Գանձակի ս. Յովհաննէս Եկեղեցու Հոգաբարձութիւն
ներկայ ապրիլ ամսի 25-ին նշանակել է Գանձակում, Հոգևոր Վարչութեան կացարանում ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՆԳԱՄ ԱՃՈՒՐԴ, երեք օրից յետոյ՝ այսինքն ապրիլի 29-ին—կրկնաճուրդ, կապալով տալու ս. Յովհաննէս եկեղեցուն պատկանելիք շինութեան կառուցումը, այն է քարաշէն տուն—բաղկացած նկուղներից և խանութներից, համաձայն հաստատված նախագծի, նախահաշւի և տեխնիկական պայմանների, արժողութեամբ մօտաւորապէս 35—40,000 րուբլի։ Աճուրդին կարելի է մասնակցել թէ բանաւոր և թէ գրաւոր (փակ ծրարների մէջ)։ Այն անձերը, որոնք ցանկանում են ստանձնել յիշեալ կապալը, պարտաւոր են աճուրդի օրը, մինչև ցեր. ժամը 12-ը այդ մասին ներկայացնել Հոգաբարձութեան յայտարարութիւն, նոյնպէս և գրաւական հազար հինգ հարիւր րուբլի (1,500) գումարի, եթէ աշխատանքները տրված կը լինեն ամբողջը մի անգամից, իսկ եթէ կը տրվին մաս-մաս, այդ դէպքում գրաւական պիտի ներկայացնել՝ 1,000 րուբլի հողային և քարային աշխատանքների համար, իսկ 500 րուբլի—ատաղձագործային և ներկարարային աշխատանքների համար։ Փակ ծրարները կարելի է ներկայացնել մինչև աճուրդի օրվայ ցերեկվայ ժամը 12-ը։ Ներկայ կապալին վերաբերեալ պայմանները, նախագիծը և նախահաշիւը տեսնել ցանկացողները կարող են ներկայանալ ս. Յովհաննէս եկեղ. դպրոցը ամեն օր առաւ. ժ. 9-ից մինչև ցեր. ժ. 2-ը։
(Ա.Օ.) 373. 3—2

Հ Ի Պ Ն Օ Տ Ի Զ Մ Ի
ԹՂԹԱԿՑԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍ
Հիպնօտիզմը սահմանված է լինել ամենաուժեղ միջնորդը բուժական կրթութեան և բարենորոգչական զարգացման մէջ։ Որ հիպնօզական երևոյթը գոյութիւն ունի, որ ամեն ոք ենթարկվում է այդ բնական ոյժի ազդեցութեանը, այդ ևս կասկածից վերացնում։ Հիպնօտիզմի կարևորութիւնը ընդունված է բոլոր նրանցից, որոնք սուսմնասիրած են այս գիտութիւնը։ Հիպնօտիզմի հակառակ խօսում են միայն նրանք, որոնք սխալ են ըմբռնած ներշնչման օրէնքը։
Ներշնչման սկզբունքի մէջ է գտնվում աջողութեան և առողջութեան ուղիղ ոյժի-մուտքը։
ՍՈՎՈՐԵՑԷՔ ՀԻՊՆՕԶԱՑՆԵԼ. ՍՈՎՈՐԵՑԷՔ ՆԵՐՇՆՉԵԼ
Հիւանդութիւնը անբնական է. սովորեցէք դարմանել ձեզ ձեր հիւանդութիւններից ձեր սեփական հոգու զօրութիւնով։
Մտախորհուրդը ոյժ է. սովորեցէք ուղղել ձեր մտախորհուրդը յօգուտ ձեր առողջութեան, երջանկութեան և աջողութեան։
Մասնագէտ հիպնօտիստ Յարութիւն Շէքէրջեանը պատրաստած է մի թղթակցական կուրս հայերէն լեզուով հայերի համար։ Այս կուրսը պարզ և հասկանալի լեզուով պարզում և բացատրում է հիպնօտիզմի և մտքի դիւրութեան երևոյթը, և սիստեմի վերածված դասերով սովորեցնում է ընթերցողին այս «խորհրդաւոր» գիտութեան բոլոր գաղտնիքները։
Հիպնօտիզմ կարող է սովորել ամեն ոք։
Հիպնօտիզմի կուրսի արժէքի և այլ մանրամասնութիւնների համար պիտի ուղարկել 10 կոպէկի նամականիշ և ստանալ նոյն հեղինակի «Ինչպէս հիպնօտացնել» գրքոյկը։
Դիմել հետևեալ հասցէով՝ Америка. Haroutun Shekerjian. 3758 Indiana Ave. Chicago Ill. U. S. A.
(Ե.Շ.) 689. 100—84

ՄՆԱՅՈՒՆ ՑՈՒՑԱՐՁԱՆ
Կովկասի Հայոց Բարեգործ. Ընկ. XXX-ամեակի
«ՏԱՐԱԶԻ» մի փայլուն ալմանախ՝ նուիրված Կովկասի Հայոց Բարեգործ. Ընկ., նրա XXX-ամեակի առիթով, լոյս կը տեսնի մայիսի վերջին։ Կը բովանդակէ ԿՈՎԿ. ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ իր բոլոր ճիւղերով պատկերազարդ էովթիւնը։
Այս հանդէսը մի ազգագրական-տեղագրական է՝ լինելու պճնազարդված Ընկ. շուրջ XXX տարվայ ընթացքում գործիչների պատկերներով։
Բոլոր ճիւղերը Կենտրոնի հետ շաղկապված կը լինեն դիւթական լարերով։
Հսկայական այս գործի մի մասը կատարվում է արտասահմանում։ Բացի մաքրամանդակ յօդուածները հիւսվում են մեր առաջնակարգ, գործին և պատմութեան լաւատեղեակ պերճ գրիչներով ու կընծայաբերվին հայութեան յօբելեանի օրը։
Բաժանորդագինը 2 ր., մինչեւ մայիսի մէկը Կովկ. Հայոց Բարեգործ. Ընկ. բոլոր անդամների համար (թէ Թիֆլիսի և թէ ճիւղերի) 1 ր. 50 կ.։ Մայիսի մէկից յետոյ անխտիր ամենքի համար հատը 3 ր.։
Փղոսկրեայ թղթի վրա (սահմանափակ օրինակներ) հատը 25 ր.։
Վերադիր վճարով և պատուէրներ առանց բաժանորդավճարի չեն կատարվում։
Դիմել՝ Тифлисъ, Редакція «Т А Р А З Ъ».
(Ե.Հ.Հ.) 30. 20—5

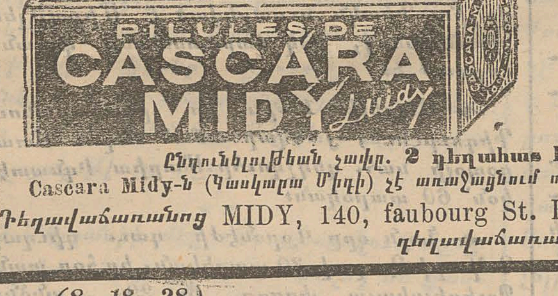

ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ
CASCARA MIDY
Ֆրանսիական ժողովրդական միջոց
ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՓՈՐԿԱՊՈՒԹԵԱՆ դէմ։
Ընդունելութեան չափը. 2 դեղահատ երեկոներ, պառկելուց առաջ։
Cascara Midy-ն (Կասկարա Միդի) չէ առաջացնում որովայնի մէջ ցաւեր, ոչ էլ հազ և փորլուծութիւն։
Դեղավաճառանոց MIDY, 140, faubourg St. Honorè. Парижъ. Ռուսաստանի գլխաւոր դեղավաճառանոցներում։
(8, 18, 28) (М. 305088) 1050. 0—45

ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ ԿՈՎԿԱՍԻ ՓՈԽԱՐՔԱՅԻ
ԴԻՒԱՆԱՏԱՆ ՏՊԱՐԱՆԸ
(ԼՕՐԻՍ-ՄԵԼԻՔՕՎՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑ, ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ՏՈՒՆ)
կատարում է ամեն տեսակ տպարանական աշխատանքներ, այն է՝ տպագրում է լրագիրներ եւ ամսագիրներ, գրքեր, բրօշիւրներ, բլանկներ, աֆիշաներ, ծրագիրներ, հանդիսական հրաւիրատոմսեր, այցեքարտեր եւ այլն։
Ընդունվում են տպագրական պատուէրներ հետևեալ լեզուներով՝ ռուսերէն, հայերէն, վրացերէն, թուրքերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, արևմտաեւրոպական և լեհական լեզուներով։ Ընդունվում են նաև պատուէրներ։ Պատուէրները կատարվում են մաքուր, ճշգրիտ և չափաւոր գներով։ Ընդունվում են նաև շտապ կատարվելիք պատուէրներ առանձին պայմաններով։
Պատուիրողների ցանկութեան համաձայն, տպարանը պատուէրները կարող է կազմել։
ՆՈՅՆ ՄԵԾ ՇԱՐԱՒՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՎԱՐԴԵՐՈՒԻ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ ԷԼ ԿԱՅ։
ԽՕՍՈՒՑ
Տ Ե Լ Ե Ֆ Ո Ն № 67.

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.